Prologus.

nouicij ⁊ ꝙ non liceat nouicijs redire ad ſeculū poſt votū ca.xv. De
conuerſione henrici ↄtracti de Clareualle ca.xvi. De ↄuerſiōe auc
toris huius opuſculi .ca.xvij. De Gerlaco de dinge occaſiōe cuiuſ/
dā ſermonis ↄuerſo ca.xviij. De ↄuerſione henrici germani regis
francie ca.xix. De ↄuerſione cuiuſdā. q̄ alteri ante hoſtiū porte nocte
apparuit in ſpē infantis ca.xx. De Theoderico et Bernardo mona
chis. q̄ ob viſionē vni⁹ venie in ſepultura mortui ↄcepūt cōuerſionē ca.
xxi. De conuerſione dn̄i Adolphi epi oſinburgenſis ca.xxij. De ↄ
uerſione henrici camerarij ca.xxiij. De conuerſiōe Gerlaci ſacerdo
tis ca.xxiiij. De Lodevuico milite. ꝓpter votū cōuerſionis ſanato.
ca.xxv. De eo ꝙ deus aliqn̄ differat peccatorē ꝓpter pn̄iam et exēplū
de Ezechia ca.xxvi. De Errore Lodevuici lātgrauij. et de p̄deſtina
cōe ca.xxvij. De quidā ↄuertāt̄ propter paupꝫtatē ca.xxviij. De
canonico ob erubeſcenciā cuiuſdā furti ↄuerſo ca.xxix. De adoleſcē
te. cui ſanctimonial' ab ipſo imp̄gnata cā fuit conuerſionis .ca. tceſimū.
De nobili viro qui gracia conuerſionis capitali ſentencie ſubtractus eſt.
ca.xxxi. De conuerſione abbatis Morimundis qui mortuus fuit et re/
uixit ca.xxxij. De clerico nigromantico mortuo. qui viuenti ſocio ap
parens ſuaſit ordinez intrare ca.xxxiij. Item de clerico qui propter
penas Lodeuuici lantgrauij quas vidit ad ordinem venit ca.xxxiiij.
De conuerſione Godefridi monachi vilarienſis. et de reuelacionibus e⁹
ca.xxxv. De modo et forma conuerſionis ca. xxxvi. De conuerſi
one vualevuani militis qui armatus ad ordinez venit ca.xxxvij De
humili conuerſione Philippi abbatis. ca.xxxviij. De eo ꝙ quidam
in conuerſione ſua ordines ſacros celantes propter humilitatem conuer
ſi fiant ca.xxxix. De mirabili conuerſione beate hildegundis virgi/
nis. que ſe viruz ſimulauerat ca.xl. De vidua Colonienſi. que in cap
pa conuerſi egreſſa eſt de ciuitate ca.xli. De conuerſione Methildis
magiſtre in fuſinnich ca.xlij. De conuerſione helſuuildis abbatiſſe
de porcero ca.xliij.

Explicīunt capitula Incipit dialogꝰs

Jam orditur dialogus miraculorum. et diſtinctio Prima de conuerſione
Capitulum primum. Monachus.

Prima diſtinctio. De conuerſione.

CVpiens loq̄ de ɔuerſione illi⁹ gracia͂ inuoco. q̄ loq̄t pacē
in plebē ſua͂ et ſup ſanctos ſuos. et in eos q̄ ɔuertunt ad
coꝛ. Cuius ē ſcribenda inſpirare. calamū gubernare. mer
cedē laboris ɔpenſare. Ab ipſo eni͂ ſalutaris eſt conuerſio
qꝛ q̄s potē̄t ɔuertit. ab ipſis miſericoꝛdiē ira͂ ſua͂ auertit
Nouici⁹. Videt̄ mihi neceſſariū vt p⁹q̄ȝ tractes de virtu
te ɔuerſionis. ſumatim ꝑſtringas. q̄ in loco a q̄b⁹ ꝑſonis. q̄ neceſſitate nr̄
ordo ſit inſtitut⁹ vt ſic poſito fūdamēto. ſupedifices pietes ſpūales ex la
pidib⁹ viuis politis. p̄cioſis. q̄ voluūt ſup terra͂. Monach⁹. In ep̄atu Li
gonēſi ſitū eſt cenobiū. nōie moliſm⁹. fama celeberrimū religione ꝑſpicuū
viris illuſtrib⁹ nobilitatū poſſeſſionib⁹ a͂plū. virtutib⁹ clarū. Et qꝛ diuici
is virtutibuſqȝ diuturna non p̄t eē ſociet[as] viri nimiꝝ ſapientes et virtu
tū amatores. alci⁹ intelligentes. licet honeſte in p̄fato cenobio viuerēt mi
n⁹ tn̄ ipſa͂ qua͂ ꝓfeſſi fuerant regula͂ qꝛ obſeruarent ɔſiderantes. habito
int̄ ſe cōi cōſilio. viginti et vn⁹ monachi vna cū prē ſuo Roperto vnanimi
aſſenſu. eodē ſpū venerūt in locū horroris et vaſte ſolitudinis nōie Ciſter
ciū. ibi viuere cupientes de ope manuū ſuaꝝ ſm̄ regule p̄ceptū. Anno
igit̄ dn̄ice incarnacōis. milleſimo nonageſimooctauo venerabil̄ Hugōis
lingonenſis ecc̄ie ep̄i et tūc ſedis apoſtolice legati. atqȝ religioſi viri vual
teri cabilonenſis antiſtitis. necnō et clariſſimi p̄ncipis Odōis ducis bur
gūdie ɔſilio auctoritate roborati. in p̄dicto loco abbaciam conſtruere ce
perunt. Et qꝛ cenobiū de quo exierunt conſtructum fuerat in honore btē
dei genitricis Marie. tam ipſi q̄ȝ coꝝ ſucceſſores de eodez nouo monaſte
rio ꝓpagati. omnes ſuas eccleſias in honore eiuſdez glorioſe virginis cē
ſuerunt eſſe dedicandas. Non multo poſt cū inſtancia monachis moliſmē
ſibus abbatem ſuum requirentibus. iuſſu ſecundi Vrbani ɔſenſu vualte
ri cabilonenſis ep̄i reducitur. et Albericus vir ſanctus ac religioſus eius
loco ſubſtituitur. Cuius ſollicitudine dei gracia cooperante nō mediocri
ter vallis illa claruit. et in rebus neceſſarijs creuit. Quo defuncto Stepha
nus vir eque ſanctus. nacione anglicus ſucceſſit. Et cum adhuc eſſent pau
ci numero. ꝑſonis ſecularibus venerantibus in eis vite ſanctitatem. ſȝ ab/
horrentibus auſteritatem. ſanctus Bernardus anno. xv. cum. xxx. ferme
ſocijs aduēit. et ſuaui iugo xp̄i ibidem collum ſubmiſit. Ex tūc cepit vinea
illa domini ſabaoth creſcere ac dilatari. atqȝ palmites ſuos extendere. a
mari vſqȝ ad mare. et impleta eſt terra poſſeſſione ei⁹. Prime eius propa
gines. firmitas. pontiniacum. clarauallis. morimundis. Iſtaruȝ quatuor
domoꝝ abbates tante auctoritatis ſunt. vt abbatem Ciſtercienſē viſitēt

ſimul.et ſingillati ab eo verſa vice viſitent ¶ Nouici⁹. Quid ē viſitacio ¶ Monach⁹. diſcipline ↄſeruacio. Duo em̄ ꝑmitiui p̄rēs inſtituerunt ad vicioꝝ correctōm.et caritatis ↄſeruacōꝫ.videlicꝫ generale capl̄m.et ſingulis ānis viſitacōs domoꝝ Anno dn̄i M.c.xv.fūdata ē dom⁹ clareuall' cuius ꝑm⁹ abbas erat ſcs Bernard⁹.clauſtrenſis vero.M.c.xxxiiij. Dein anno.M.c.lxxxviij.ſextodecimo Kal'. Apꝛil' ↄuēt⁹noſter exiuit de clauſtro cū abbate ſuo Hermāno.et.xi. Kal'.eiuſdē menſ venit ſuꝑ mōtē Strōbg Poſtea q̄rto anno deſcendit in vallē q̄ nunc dr̄ vall' ſancti Petri ¶ Nouici⁹. Cū ex his que audiui oꝛdo nigroꝝ et noſter eiuſdē ſint regule.miror cur tā diſparis ſint diſciplie ¶ Monach⁹. Noueris Cluniacēſes et Ciſtercienſes vnius q̄dē eſſe regule. ꝫ diſſimilis obſeruancie Aiunt em̄ rigorem regule a quibuſdā ſāctis patrib⁹ eſſe tpatū.vt multi in oꝛdine poſſint ſaluari De habitu vero in q̄ maxima videt̄ eſſe diuerſitas.audi q̄d dicatur De coloꝛe aut groſſitudine nō cauſent̄ monachi ſed q̄les inueniri p̄nt in ꝓuincia q̄ habitāt.aut qđ vili⁹ ↄpari p̄t Hec de his dcā ſufficiant. Hoc āt fixū teneas.oꝛdinis noſtri auctoꝛē eē ſp̄mſcm̄.inſtitutoꝛē ſcm̄ Bn̄dcm̄ innouatoꝛē vero venerabilem abbatem Ropertum. ¶ Nouicius.

¶ Capitulum ſecundum.

Conſiderans in ꝑfacōe tua oꝛdinē ꝓpoſite narracōis miror ↄtcōi an̄poſitā grām ↄuerſiōis. cū videat ꝓrſus ſuꝑfluū. vt q̄s ↄuertat̄ niſi p̄⁹ de peccatis ſuis ↄterat ¶ Monach⁹. Contricio aliq̄n ꝑcedit ↄuerſionē.aliq̄n ſeq̄t̄ ¶ Nouici⁹. vellem mihi hoc exēplis ꝓbari. Prius tn̄ audire delcāt.q̄d ſit ↄuerſio.vn̄ dicat̄.q̄t ſunt e⁹ ſpēs.ſeu q̄b⁹ occaſiōib⁹ q̄s ↄuertatur ¶ Monach⁹ Cōuerſio ē coꝛdis verſio.vel de malo in bonū.vel de bono in meli⁹.vel de melioꝛi in optimum. De hac ↄuerſione ꝑ Salomonem dr̄.verte impiū.et non erit.ſubaudis. pctōꝛ.qđ p̄⁹ fuit. Prima verſio ē ad coꝛ.ſecūda in coꝛde.t̄cia de coꝛde. p̄ma ↄuerſionis.ſecūda deuocōis.tercia ↄtēplacōis. Conuerſio ad coꝛ ē redire de culpa ad grām.de pctō ad iuſticiā.de vicio ad virtutē. de hac ꝑ yſaiā dr̄. Preuaricatoꝛes redite ad coꝛ. Conuerſio in coꝛde eſt ꝑficere in caritate.ire de ṽtute in ṽtutē.donec videat̄ deus deoꝝ in ſion.i.in ↄtēplacōe.de hac ꝑ pſalmiſtā dr̄. Aſcenſiones in coꝛde ſuo diſpoſuit ꝛc. Conuerſio de coꝛde eſt mentis exceſſus in contemplacione Hac vſa ſunt celeſtia illa animalia que ibant et reuertebantur. Ibant de coꝛde ad deum. per contemplacionem aſcendendo.reuertebantur ad actionē rurſuꝫ deſcendendo Contemplacio ſupꝛa coꝛ eſt.vnde exceſſus mētis in ſcripturis dr̄ Dicitur autem conuerſio quaſi ſimul verſio id eſt totaliter Sc̄dm hoc

q̄ vnū vicium deſerit et ab altero non recedit.ſe q̄dē vertit.ſed non ꝯuer
tit.vnde pſ̄.orat. ¶ Conuerte nos deus ſalutaris noſter ⁊c̄. ¶ Eſt et alia ſpēs
conuerſionis cum q̄s locū et habitum mutat.zelo alicuius religionis ¶ Ta
lis conuerſio ſepe fit ſine contricione ¶ Neqꝫ magnum eſt coram deo pc̄ōrē
mutare locum et non vicium.mutare veſtem et non mentem ¶ Monſtruoſa
res eſt.ſub veſtitu ouium cor gerere lupinum ¶ Nouicius ¶ Nunquid hoc
contingere ſolet ¶ Monachus ¶ Eciā ¶ Ecce exemplū.

¶ Capitulum.iij.

Retulit mihi frater ¶ Godefrid᷒ monach᷒ noſter q̄ndā canonic᷒
ſancti ¶ Andree in colonia cū eſſemus ſimul in ꝓbacōe rē dignā
memoria ¶ Aſſerebat ſibi a q̄dā mōacho clareuallis bene noto
relatū quendā clericū actu trutanū q̄les ꝑ diuerſas vagari ſo
lent ꝓuincias.veniſſe ad ¶ Clarāuallē non q̄dē zelo ordinis. ſed vt aliq̄d
monaſterio raperet ſub pallio religiōis ¶ Fact᷒ itaqꝫ nouicius cū ꝑ totū an
nū ꝓbacōis ſue inſidiaretur ornamentis ecc̄ie.et ꝓpter diligentē cuſtodi
ā ſatiſfacere nequiſſet cordis ſue malicie.hec intra ſe cogitabat . ¶ Cū fact᷒
fuero monach᷒.et licuerit miniſtrare.ſine nota ac labore ipſos calices ſb
trahā ſicqꝫ recedā ¶ Ecce tali intencōe legit ꝓfeſſionē.ꝓmiſit obedienciā.
induit cucullā ¶ Sed pi᷒ dn̄s q̄ non vult mortē peccatoris. ſed vt ꝯuertat̃
et viuat.ꝑuerſā voluntatē mirabiliter mutauit.et venenū in āty dotū mi
ſericorditer ꝯuertit ¶ Induto.n.habitu monachali ꝯtrit᷒ et ꝯuerſus adeo
ꝓfecit in ſcā religione.vt nonmulto p᷒ ꝓpter meritū vite ad dignitatē ꝑ
oratus aſcenderet in ¶ Claraualle ¶ Et vt iā dixi.ipſa ei᷒ culpa alijs facta ē
medicina ¶ Nā poſtea ſepi᷒ iſta recitare ſolitus erat nouicijs.et plurimū in
eis edificati ſunt ¶ Nouicius. vellē noſſe.vnde ei talis ac tanta fuerit mu
tacio ¶ Monach᷒.vt eſtimo ꝑncipaliter ex miſericordia dei ſecūdario ex
virtute et bn̄dictōe monachali.vt ait q̄dā ſcōꝝ patꝝ antiq̄ꝝ.habit᷒ mo
nachi ꝟtutē hꝫ baptiſmi ¶ Nouerūt multi ¶ Henricū ꝯuerſū de clauſtro ma
giſtꝝ in grangia q̄ vocat̃ hart.q̄ teſtatus eſt ſp̄mſāctū in ſpecie colūbe ſu
ꝑ caput cuiuſdā nouicij deſcendiſſe.cū in monachū benediceret̃ ab abba
te ¶ Nouicius. ¶ Audio in iſto quod letificat. ſed quoddam occurrit mēo
rie.q̄d multū me terret ¶ Quoſdā intellexi vēiſſe ad ordinē bona intencōe
et adoleſcentes magne innocencie.q̄ ꝓceſſu tp̄is reſpexerunt retro et ꝑie
runt ¶ Monach᷒ ¶ Frequenter audiui talia. dicere ſolit᷒ erat dn̄s ¶ Johēs
archiep̄s treuerenſis.vir prudens.et cui ſatis erant nota ordinis noſtri
ſecreta.raꝝ eſſe ꝙ pueri vł iuuenes ad ordinē venientes. q̄ꝝ ꝯſciencias
pondus peccati non grauat . feruentes ſint . ymo quod miſerabile eſt

vel in ordine tepide et minus bene viuunt. vel ab ordine p̃ſus recedunt Quia non eſt in eis timor accuſatricis cõſciẽcie . de v̾tutibus ſuis p̄ſumūt ſicq̃ ſubortis tẽtacionib⁹ minus reſiſtunt Noſti fratrez qui infra hūc mē ſem de grangia vicina deceptus a muliere receſſit Nouici⁹ Optime Monach⁹. de iſto mihi cõſtabat. q̄ corp̄e virgo fuit. iuuenis diſciplinatus Ita q̄ neminē inter coeuos eſtimabā eo meliorē Nouici⁹. vere dñs vt dicit p̄pheta. terribilis in cõſilijs ſup hoīm filios Monach⁹. dicam tibi ⁊ aliud quod tp̄ib⁹ ſeniorꝝ nr̃oꝝ cõtigit in clauſtro matre noſtra. ſicut illorꝝ relacione cognoui.

Capitulum .iiij.

Venit illuc quidam adoleſcentulus multū deuote et humilr̄ petens ingreſſū. ſuſceptus aūt ſine q̃rela cõuerſatus eſt Hunc v̾o venerabilis ſacerdos Dauid. de cuius ſanctitate mira dicunt̄ ſpecialiter amabat. et ad p̄poſitū religiōis verbis ſuis mellifluis frequentibus animabat Cui iuuenis idem ſequencias et queq̃ dulcia cantica de domina noſtra verſa vice recitauit. q̄b⁹ ſanctā illi⁹ deuocōm ſepius excitauit Eodē anno flante aquilone. a quo pandit̄ ōne malū . cepit idem nouicius fluctuare. et q̄r p̄iculoſe tētaretur ſancto viro indicat̄ A quo multis ſermonib⁹ confortat⁹ cū temtacio non ceſſaret tandē p̄ſeuerancia deſperatus ait Ecce iam recedo diucius quod pacior ſuſtinere non valeo Et ſanct⁹ Expecta me inquit. donec vadam ad eccleſiam et orem Et promiſit. Feſtinante viro dei ad oratorium. ille concito curſu redijt ad ſeculum. timens eius ſanctis oracionibus retineri Reuerſus venerabilis ſacerdos ab oracione cum non inueniſſet quem reliquerat in probacione gemens ait Non eſt omnibus datum ſcilicet vt perſeuerent in ordine Nouicius Stupenda ſunt que audio Prior de quo ſupradictum eſt Clareuallis. in ſua et a ſua peruerſione conuertitur Adoleſcens iſte in ſua peruerſione peruertitur Quid tibi de his ſenciendum videatur edicito Monachus Dico ſicut dixit quidam ſanctus Non eſt omnibus datum In illo manifeſta dei miſericordia predicatur. in iſto occultum dei iudicium formidetur Miſerebor ait cui miſerebor Non enim volentis neq̃ currentis ſed miſerentis eſt dei Nouicius Procede ergo. quia expediri volo . quo inſtinctu . quibus ve occaſionibus homines ſeculares conuertantur ad ordinem Monachus.

Capitulum .v.

Multe ſunt cauſe conuerſionis Quidam enim conuerti

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

vident̃.ſola vocacōe ſiue inſpiracōe dei Alij ſolo inſtinctu ſp̄s maligni nō
nulli q̄dā leuitate animi Plurimi eciā ꝑ miniſteriū ↄuertunt̃ alioꝝ videcꝫ
verbo exhortacōis virtute orōis exemplo religionis Sunt et innumeri.
q̄s trahit ad ordinēꝫ multiplex neceſſitas.i.infirmitas.paupꝫtas. captiui
tas erubeſcencia alicꝰ culpe.ꝑiculū vite.timor vel expimentū pene gehen
nalis.deſideriū patrie celeſtis. Talibꝰ congruit illud euangelicū Cōpelle
intrare Nouiciꝰ.Licet hec videāt̃ ꝓbabilia minꝰ tñ ſufficient niſi ānexa
fuerint exempla Monachꝰ Qꝫ q̄dam conuertant̃ ſola dei vocacione.ex
hoc quod nunc ſubiungam.poteris exemplo dinoſcere.

Capitulum.ſextum.

Tempibꝰ Conradi regis Romanoꝝ.cū ſc̄s Bernardꝰ p̄dica
ret crucē in Leodio.quidā canonicꝰ maioris ecc̄ie ꝓſtratus in
orōe ante quoddā altare vocē hmōi celitus demiſſā audiuit.
Exi et audi euangeliū reuixit Qui mox ab orōe ſurgens exiuit
et viꝝ ſanctū crucē ↄtra ſaracenos p̄dicantē inuenit Alios q̄dē ſignabat
alios ad ordinē ſuſcipiebat Qui ↄpunctus et ſp̄ſſci vnctōe intus inſtruc
tus.crucē ſuſcepit.nō tñ tranſmarine illiꝰ expedicōis.ſed ordinis ſalubriꝰ
iudicans longā crucē imp̄mere mēti.q̄ꝫ breuē zonā ad tp̄s aſſuē veſti. le
gerat ſaluatorē dicētē. Qui nō tollit crucē ſuā q̄tidie et ſeq̄t̃ me non ē me
dignus Non dixit vno anno vel duobus.ſed q̄tidie Multi poſt pegrina
ciones deteriores fiunt et p̄ſtinis vicijs amplius ſe inuoluūt Hij ſimiles
ſunt canibus reuertentibus ad vomitum.et ſuibus lotis in volutabro lu
ti ſui Monachoꝝ vita regulariter viuencium tota crux eſt. eo qꝫ in ſingul̃
membris eos obediencia crucifigat Nouicius Videris mihi preferre
ordinem peregrinacioni Monachus Non mea.ſed auctoritate eccleſie
prefertur . Habet ordo Ciſtercienſis a ſede ſibi apoſtolica indultum . vt
cruce ſignatus .vel voto cuiuſlibet alterius peregrinacionis obligatus .
ſi tranſire voluerit ad ordinem coram deo et facie eccleſie ſit abſolutus .
Qꝫ ſi iſte due cruces. ordinis videlicet et peregrinacionis eque eſſent ſa
lubres. indifferenter fieret commutacio alterius in alterum . Monachus
ordinem deſerens et crucem ſuſcipiens.vel quod tolerabilius eſt ſine pre/
cepto et licencia ordinis eidem peregrinacioni ſe mancipans.non chriſti
peregrinus ſed apoſtata iudicatur . Nouit ſucceſſor Petri .cui ſpecialiter
commiſſe ſunt claues regni celorum . multo fore ſalubrius intus ſemper
dimicare contra incentiua viciorum . q̄ꝫ foris dimicare ad tempus ad/
uerſus acies ſaracenorum . Quibuſdam tamen conuerti volentibus

Prima diſtinctio. De conuerſione.

ſanct⁹ Bernardus non conſenſit ſed cruce ſignari p̄cepit. Nouici⁹ Nō
me penitet hāc mouiſſe q̄ſtionē. qꝛ multū me delectat talē audiſſe ſolucōꝫ
Monach⁹ Secutus ē iā fatus clericus ſāctū Bernardū cum ſocio ſuo
vualtero ad Clarāuallē. factiqꝫ ſunt ibidē ābo monachi. Cōtigit ꝑ idem
tp̄s vt ꝯuentus a Claraualle mittēd⁹ eēt in Alna monaſteriū fratꝝ regu
lariū. eo ꝙ idē frēs reddere ſe ordini cōſenſiſſent. Habebat āt ſepedcūs
Leodienſ magnū deſideriū eundi cū fratrib⁹ ad ipꝫ locū. ꝫ timuit dicere
patri. verens ne forte deputaret leuitati. Conuerſuſqꝫ ad dn̄ꝫ orauit. q̄te
n⁹ ſibi reuelaret q̄d facere dēt Et fcā ē vox ad eū. pete qđ vis et fiet tibi
Tunc accedens ad abbatē ſuū audacter dixit Pater ſi eēt volūtas vrā
libent̄ irē cum fratribus iſtis Et reſpondit. vade cum eis in nomine dn̄i.
Miſſuſqꝫ eſt taꝫ ipſe q̄ꝫ vualterus cū nouo ꝯuentu in Alna. Non multo p⁹
factus eſt prior in eodem loco Die q̄dā cū ei vnus monachoꝝ de ꝯfeſſio
ne ſignū faceret. ille eo ꝙ ſextā dn̄e noſtre pſalleret. innuit ei vt modicū ex
ſpectaret Interim pulſata ē ſexta et intrauit choꝝ vterqꝫ Stante p̄ore in
ſtallo ſuo āgel⁹ dn̄i vt p⁹ea ꝑtūit in figura et habitu ei⁹dē mōchi q̄ſi fcūr⁹
ꝯfeſſionē ad pedes p̄oris ſe ꝓſtrauit. quē cū leuare vellet diſpuit Et reuer
ſus in ſe p̄or intellexit angelū fuiſſe monachi ꝯfiteri volentis. ⁊ ꝯfeſſionis
repulſā ſibi q̄dāmō im ꝓperātis Nouici⁹. Valde miror ꝙ angel⁹ ſcūs
dn̄i ſic hūiliter ſe pedib⁹ hominis ꝓſternere dignat⁹ eſt Monach⁹ Cū
nobis a p̄latis noſtris negat̄. qđ ſaluti nrē impendere tenet̄ maxime qđ
ab āgelis nobis deputatis vtilit̄ ſuggerit̄. q̄ſi ipſis in hoc reſiſtit̄. Angel⁹
vero hōi tāqꝫ celū t̄re tāqꝫ aurū luto ſe ꝓſtrauit. vt ex ipſo fcō illi⁹ negligē
cie exprobraret. et timore ꝑcuſſū de cetero cauciorē efficeret Hinc ē ꝙ ſal
uator in euangelio dicit. ve qui ſcādaliſat vnū ex puſillis iſtis. Et p⁹ pau
ca. Angeli eoꝝ ſemꝑ vident faciem patris mei qui in celis eſt Expleta ho
ra canonica. P̄or vocato ad ſe monacho dixit ei Modo fac confeſſionem
tuam Cui cum ille reſponderet. bene exſpectabo domine vſqꝫ in craſtinū
in hec verba ꝓrupit. Hodie non guſtabo niſi audiam confeſſionem tuā
Erat enim hora prandij Et acquieuit ille. Ex illa hora prior deo promi
ſit. quia nulla eum occupacio. nulla occaſio. non incepcio pſalmi. neqꝫ cur
ſus genitricis dei ab audiendis confeſſionibus abſtraheret cum ſignum
confeſſionis videret. Factus vero grandeuus. cum propter corporis de
bilitatem ad prioratum non ſufficeret. laborem Marthe commutauit in q̄
etem Marie. Vouit enim deo vt ſingulis diebus pſalterium ex integro đ
cantaret. ſicqꝫ virtutibus plenus migrauit ad dominum. coniunctis ceti
bus ſanctorum angelorum. vualterus compatriota eius. qui hec que dic
ta ſunt domino Henrico abbati noſtro recitauit. et ipſe mihi. cū cuperet diſ

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ſolui et eẽ cũ xp̃o. diceretq̨ q̃tidie in orõe Dñ̃ veniã et apparebo añ faci em dei. vox illi diuina rñ̃dit Regẽ in decore ſuo videbũt oculi tui. Qui cũ moreret̃ ſtella lucida die clara ſup locũ migracõis ei⁹ apparuit . ita vt in tota illa ꝓuincia videretur Nouici⁹. Satis credibile ẽ. ꝙ viſio ſtelle illi⁹ radiantis meritũ deſignauerit anime egredient̃is Monach⁹. Recẽ moue ris. hoc ãt ſcias ꝙ rariſſime ↄtingit. vt ſole exĩte in ſupiori emiſperio ſtel la aliq̃ videat̃. De isto ſup moriẽte ſtella viſa eſt. ſignũ fuit ꝙ ſcã illa anima in magna virtutũ claritate xp̃o ſoli iuſticie ↄiuncta ẽ Nouici⁹. Non mi ror ſi de⁹ eos q̃s tã euident̃ ad ↄuerſionẽ vocat. tã excellẽt̃ in morte glo rificat Monach⁹. Dicã tibi adhuc ↄuerſionẽ vni⁹ monachi in q̃ ꝓpẽdẽ poteris. q̨ ibi ſola oꝑata ſit vocacio ſiue inſpiracio ſpiritusſãcti .

Capitulum. ſeptimum.

In eccleſia ſancte Marie ad grad⁹ in Colonia erat q̃dã canonic⁹ nomine Geuard⁹. etate adhuc florid⁹. et mũdi vanitatib⁹ ſatis dedit⁹ In q̃dam ſolẽnitate cũ ſtacio eẽt ad eãdẽ eccãm ſcḋm ↄſuetudinẽ. affuit et dñs Euer hard⁹ ſancti Jacobi pleban⁹ vir iuſt⁹ atq̨ religioſ⁹. et ꝓpter ſuã ſãctitatẽ õni ciuitati reuerẽd⁹. Qui cũ veniſſet ãte oſtiũ chori et introſpexiſſet. cõtẽ plat⁹ ẽ eundẽ Geuardũ in tõſura et habitu monachi Ciſtercienſis. intra cõcãonicos ſuos ſtãtẽ. et mirat⁹ valde dicebat intra ſe. O ſcũs ẽ Geuard⁹ monach⁹. Et cũ intellexiſſet p⁹ea viſionẽ fuiſſe. h de illo in corde ſuo iudi cauit qḋ p⁹ea rei euẽt⁹ ꝓbauit Et q̨ ↄſiliũ diuine diſpõis mutari nõ p̃t. õnimode in illo cõplere neccẽ fuit. qḋ de eo deus p̃oñdit Modico elapſo tp̃e idẽ iuuenis nõ ſine mltoꝝ ãmiracõe valedicẽs ſeclo. cõuerſ⁹ ẽ in clauſ tro. factuſq̨ nouici⁹ in eodẽ cenobio Qḋ cũ cognouiſſꝫ p̃dict⁹ ſacerdos hẽmenrode vẽit et geuardũ viſitauit et q̃d de illo viderit õnib⁹ nouicijs recitauit hec m̃ dcã ſũt a nõno Frederico monacho. q̃ tũc pñs fuit cum vir ſcs iſta ꝓrauit Idẽ geuard⁹ p⁹ea intãtũ ꝓfec̃ vt dño hermãno p̃mo vall̃ ſci petri abbti ſuccedẽt et nõ modicũ p cũ loc⁹ ipe tã in religiõe q̃ꝫ in poſſeſſiõib⁹ ꝓficeret . ꝙ ſi tibi min⁹ ſuffecerint hec noua exẽpla. referã ti bi eẽ de vḃ ſci Bernardi teſtionia ſatis vba Nouici⁹. q̃ nõdũ legi audiẽ deſcãt Monach⁹

Capitulum. octauum

Cum ingreſſus fuiſſet aliquãdo regnũ germãie ſcũs Bernard⁹ abbas pacẽ reformatur⁹ inter Lothariũ regẽ rõanoꝝ et p̃de ceſſoris ei⁹ Henrici nepotes magũtinoꝝ eps Albert⁹ nõie cleri cũ ſuũ Mazelinũ. ſic ei nomẽ erat obuiã ei miſit Qui cũ ſe miſſũ diceret a dño ſuo ad ſeruiendũ ei paulisp cũ intuitus vir dei dixit Alius

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

dñs te miſit ad ſeruiendū ſibi. Et cū ille ad verba ſci expaueſceret ſe aſſe/
rēs ab ep̄o miſſū. rñdit btūs Bernardꝰ. Falleris. maioꝛ dñs miſit te xp̄s.
Tunc primū intelligens. q̄rſū ſermonē vibraret. ait. Putas me monachū
velle fieri. Abſit a me. nec cogitaui nec aſcendit in coꝛ meū. Nihilominꝰ tñ
illo rēnuente famulus dei affirmabat ōnino fieri debere. nō q̄d ipſe de ſe
cogitauerit ſed q̄d deus de illo diſpoſuit. Qui in eodē ꝯuerſus itinere va
ledicens ſeculo. factus ē monachꝰ in Clareualle. Ecce vbi in iſto volūtas
ꝯuertendi. in q̄ ſola opata ē voluntas ſp̄s ſancti. Nouiciꝰ. Placet q̄d di
cis. ſed dic q̄ſo exēplū de hoc. q̄ q̄dā ecōuerſo ꝯuertāt̄ ſolo inſtinctu ſp̄s
maligni. Monachus. Exemplum preſto eſt

Capitulum nonum

Legit in vita iā dicti patris. tp̄e q̄dā veniſſe ad Clarāuallē ma
giſtrū Stephanū de vitreio. virꝝ magne ſciencie vt putabatur
grā ꝯuerſiōis. de cuiꝰ aduentu cū tota vallꝭ exultaret. pſonā tā
ti viri ꝯſiderās btūs Bernardꝰ in hec verba ꝓrupit. diabolꝰ
eū adduxit. Solꝰ venit. ſolus reuertet̄. Ad hoc enī venerat. vt q̄ſdā noui
cios q̄s in lr̄atura ipſe informauerat. ad ſeculū reduceret. Ne ſcūs pr̄ ſcā
dalizaret puſillanimes. hōiem recepit. quē nō pſeueraturꝝ ſciebat. vt noui
ciꝰ fieret ꝯſenſit. Ac ſp̄s malignꝰ cū toto illo āno p os ſui mācipij in aure
nouicioꝝ ſibilaret. nec pficēt. quē ad illoꝝ ruinā adduxerat. ſolū ſm pro
pheciā viri dei cū mlta ꝯfuſiōe reduxit. Audi et aliud exēplū de vicino.

Capitulum decimum.

Venerūt ad nos duo ſacerdotes gyrouagi ingreſſū petētes. d̄
q̄ꝝ pſeuerācia cū pene nl'la eēt nob̄ ſpes. negatū ē eis q̄d poſ
tulabāt. vno diſcedēte alt̄ cui nomē erat Hoſuuinꝰ. importuni
tate ſua vt recipet̄ obtinuit. q̄ vir p ſex ebdomadas in pbacōe ſtetit. Et
nocte q̄dā infra matutinas eꝰ mādatl. q̄ cū adduxerat obediēs cū furto
receſſit. Nouiciꝰ. forte ſimplici itēcōe vēit. Mōchꝰ. neq̄q̄ȝ. Cū adhuc cū
ſocio ſuo eēt in hoſpicio. et patēt difficl'tatē in recipiēdo. dicebat alt̄ ad
alteꝝ. Sine. lȝ mō nob̄ ſint graues. tñ eos decipiemꝰ. Hoc q̄dā ꝯuerſoꝝ
nr̄oꝝ ill' ignorātibꝰ audiuit. Nōnll'os ꝯuerti ex q̄dā leuitate animi ſepiꝰ
exptꝰ ſum.

Capitulum. vndecimum.

Venit ad nos adoleſcēs q̄dā canōicꝰ i colōia magl. vt pꝰea rei exitꝰ p
bauit ex q̄dā leuitate mēl. q̄ȝ deuocōe ꝯuerſiōis. q̄ ſuū nob̄ apiēs ꝓpoſitū

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

iuuenibus noſtris maxime non paruum fecit gaudiū. Dominus Geuar
dus abbas noſter intelligens ſolam in cauſa eſſe leuitatez. eo ꝙ deluſiſſet
veſtimenta ſua. ſola quippe tunica indutus venit . cum tamen ſatis roga
retur ſuſcipere iuuenem. non conſenſit . Qui mox eadem via qua venerat
rediJt. nec aliquando poſtea alicuius conuerſionis mencionem fecit.

Capitulum. xij .

Alius quidam adoleſcens bene natus ꝗ diuitum filius ad nos
parentibus ignorantibus venit . et vt reciperetur facile obtinuit.
Nolo eniz nomina tam huius ꝗ̃ ſupradicti exprimere. ſperās
adhuc eos reuerſuros. ne forte ex hoc paciantur confuſionem
Factus itaqꝫ nouicius vix tribus vel quinqꝫ dieb᷒ elapſis venerunt ami
ci eius dolentes. et vt reuertētur ad ſeculum plurimum verbis exhortan
tes Nouerant eum quandam ſummaz pecunie perdidiſſe. neſcio quo ludo
et magis ex dolore ꝗ̃ deuocione conuerſum. Et cum non proficerēt. ſua/
ſerunt vt debita ſua ſolueret. et ſtatim rediret Sicqꝫ non vi ſed dolo ab a
micis extractus non eſt reuerſus Et cum ſolemne votum feciſſet inter ma
nus domini abbatis et propter hoc coram clero ab eo tractus fuiſſet in
cauſam. per lrās legati aliJſqꝫ modis quibus potuit ſe defendit Aſſerēs
ſe conuerſum ex quadam leuitate et turbacione animi quod ſi verum nō
eſſet. exemplūz domini Henrici abbatis noſtri imitatus fuiſſet Nouici
us. Hoc q̄d ſit audire delectat Monachus

Capitulum. xiij.

In eccleſia Būnenſi idem Henricus canonicus fuit. plures ha
bens redditus Inſpirante deo fallax ſeculum occulte deſeruit
et deſiderio ordinis Ciſtercienſis accenſus ad domum noſtrā
conuerſionis gracia venit Cuz adhuc eſſet in hoſpicio duo mi
lites fratres eius fugam eius intelligētes. et ſicut homines ſeculares car
nalia ſpiritualibus et temporalia eternis preponentes. vnde gaudere de
buerant turbati ſunt Et concito gradu venientes premiſerunt puerum. q̄
ei quaſi ex parte matris loqueretur vt tali occaſione a conuētu abſtrahe
retur Quem cum in locum inſidiatum idem puer duxiſſet accurrentes mi
lites. vi equo iniectum nolentem et reluctantem cuz dolore tocius conuē
tus reduxerunt Nondum enim habitum induerat. Per aliquod temp᷒
cum eis amoratus. cum iam ſecuri eſſent de eo iterum fugit indutoqꝫ ha
bitu ſpem toci᷒ reuerſionis eis excluſit Non iſte fecit ſicut duo ſuperiores

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

qꝛ non leuitatis viciū ſed virtus ꝯſtācie in ꝯuerſione fuit Hoc exemplū
et alia q̄dā q̄ hic edificacōis cauſa ſcripturus ſum in omeliꝭs moralibus
de infancia ſaluatoris poſuiſſe me memini. ¶ Nouicius. Puto graue eē
peccatum nouicium redire ad ſeculum. ¶ Monachus Quanta ſit culpa
facile ꝑpenditur ex pena.

¶ Capitulum. xiiij.

PRiuſq̄ꝫ venirem ad ordinē in eccīa ſcē Marie ad grad' in Co
lonia canonic' q̄dā fuit. q̄ valedicens ſeculo religionis habitū
in Hēmenrode ſuſcepit Nomen iuueni leoni' et erat mihi bene
not' hēbat ꝫ frēs milites in ſclo ſatis potentes. q̄ ꝯgnita eius
ꝯuerſione turbati ſunt. venienteſq̄ꝫ ad clauſtꝝ multis verbis ſuaſeruntvt
rediret ad ſeculū ordinis auſteritatē ei ꝓponētes Et qꝛ obligat' erat de
bitis aiebant hoc rōnabile. vt rediret. Debita ſolueret ſicq̄ꝫ reuertēs ſine
q̄rela dn̄o ſeruiret Et ꝓmiſerūt qꝛ eū reducerent. Quoꝝ verbis miſer ſe
duct' exire ꝯſenſit. inimici laq̄os obſeruās Quod videns Hermān' abƀ
ingemuit et cū multo cordis dolore militib' dixit Hodie frēm veſtꝝ eijci
entes de ꝑadiſo. deponitis in inferno Reuerſus ad ꝑbendā ſuā deterior
factus eſt q̄ꝫ p'. magis operā dans explēdis vicijs q̄ꝫ ſoluendis debitis
Poſt ānos aliq̄t grauiter infirmatus. iuſto dei iudicio ex nimietate infir
mitatis in furorē x̄ſ' ē Quē cū ſui monerēt de ꝯfeſſiōe et de ſacra ꝯmunio
ne. verba ſalutis nō intēdit. ꝫ q̄ſdā mulierculas cū q̄b' ſan' peccauerat. ꝓ
ꝓis nōib' crebri' vocitauit Sciſſis eč catul' carnes illoꝝ calidas q̄ſi ꝓre
medio capiti eius nudo impoſuerūt ſed nihil ei ꝓfuerūt Nō enī poterāt
carnes rabide. ſedare penam apoſtaſie. Audi et aliud exemplum de ali
o nouicio.

¶ Capitulum. xv.

MIles q̄dā Hēneco nōie de villa Palmirſdorp oriūd'. mecū in
ꝓbacōe nouici' fuit. vir q̄dē etate grādeu'. ꝫ circa ꝓpoſitū re
ligiōis min' deuot'. mltis modis tētat' et in tētacōe vict' cum
nō acq̄eſceret ꝯſilio fratꝝ ſic cāis ad vomitū. ſic miſer reuerſ'
ē ad ſeculū Secūda vice id actitans preuentus infirmitate. in domo pro
pria in habitu ſeculari diem clauſit extremum. nullum penitencie demon
ſtrans indicium Qui cum moreretur tantus fuit circa domum flatus vē
torum. tanta ſuper tectum multitudo coruorum. vt excepta vna vetula ō
nes de domo territi fugerent. et morientem deſererent Ecce quali morte
moriuntur, qui a deo recedunt. ¶ Nouicius. Puto quia flatus ille

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ventoꝝ et turba crocitãciũ coꝛuoꝝ .euidens fuerit ſignũ pñcie demoni/
oꝝ ¶ Monachus Plane ita eſt.ait em̃ ſaluatoꝛ Nemo mittens manũ ad
aratꝝ et reſpiciens retro.aptus ẽ regno dei Miles iſte q꜡ ꝑ apoſtaſiã re/
troſpexit de culpa non penitendo.miniſtris gehenne gaudiũ fecit ¶ No/
uicius. Si tanta eſt culpa nouicio redire ad ſeculũ. q̃d eſt quod ſanctus
Benedictus p̃cepit.vt ꝑlecta regula nouicio in hec verba dicatur. Ecce
lex ſub qua militare vis Si potes obſeruare ingredere. ſi nõ potes liber
diſcede ¶ Monachus.mauult ſãctus pater inter duo mala nouiciũ diſce
re tꝑe ꝓbacõis.q̃ȝ iam monachũ poſt diem profeſſionis.vnde euȝ liberꝝ
vocat a loco non a voto.vt enim taceam de his qui iam habitũ religio/
nis induerunt qui ſemel ac ſecundo in facie capituli ſtabilitatem ſuã ꝓmi
erunt ſecularibus ꝑſonis q̃ ſolo verbo votũ fecerunt inter manus abba
tis nequaq̃ȝ licitum eſt vitam ſecularem ſectari.vel matrimõio ligari. Cir
ca nouiciũ in nc̃citate dñs papa diſpẽſat . vt ad oꝛdinẽ tranſeat mitioꝛẽ
ſed non ꝑmittit vt ad vitam redeat ſecularẽ. Ex his que dicta ſunt dinoſ
cere poteris quoſdã ꝯuerti ſola vocacõe dei.alios ſolo inſtinctu ſpiritus
maligni.nonnullos quadam leuitate animi De autem q̃dam conuertant̃
per miniſterium alioꝝ certum eſt.q꜡ ſicut olim in tabernaculo dei coꝛtina
traxit coꝛtinã.ita hodie in eccleſia dei frater trahit fratrem.et hoc tribus
modis Sermone videlicet.oꝛacione.exemplo religionis. Ecce funiculus
triplex qui difficile rũpit̃ ¶ Nouici⁹.de his exẽpla req̃ro ¶ Monach⁹.

¶ Capitulum decimumſextum.

In Claraualle ante hos vndecim annos monachus quidam
Henricus nomine defunctus eſt vir grandeuus et ſãctus Coꝛ
pe q̃dem contractus et confractus.ſed coꝛde multũ diffuſ⁹ ac
dilatatus Multas hic habebat a deo conſolaciones.plurimas
reuelaciones.ſpiritu pollens ꝓphecie.nullius exꝑs ſpiritualis gracie Ve
nerabilem hũc virum tꝑe generalis capl̃i abbates frequentabant.quos
plurimum ſuis ſermonibus edificabat. Huic familiaris erat domin⁹ Ge
uardus abbas noſter cui inter cetera narrauit totum oꝛdinem conuerſio
nis ſue. Cum ſtans Bernardus predicaret crucem in dyoceſi cõſtanciẽſi
contigit eundem Henricum intereſſe ſermoni Qui cum eſſet homo diues
et potens multa habens caſtra.et cum diuicijs infinita crimina.ſermone
viri dei compunctus ait ad ipſum Domine ſi me non terreret illa conſue
tudo quã intellexi eſſe in oꝛdine veſtro.ſcȝ ꝙ venientes ad vos indr̃nter
ad diuerſas emittitis regiones.ego me vobis redderem in continẽti.cui
vir ſanctus reſpondit. Ego ſub ꝯdicione te non recipiã ſȝ h̃ tibi ꝓmitto.

qꝛ ſi in claraualle monach⁹ fueris. ibi morieris. Audito hoc verbo mox
ſe reddidit. Factusqꝫ eſt interpres abbatis. eo ꝙ in vtraqꝫ lingua galli
cana videlicet et teutonica multū foret expeditus. Videns hoc quidaꝫ
baliſtarius ſeruus eius hō crudelis et pronus ad fundendū ſanguinē ni
mis de dn̄i ꝯuerſione turbatus. telū baliſte impoſuit vt ſanctū abbatem
feriret. ſtatim qꝫ ab angelo dn̄i ꝑcuſſus retrorſū cecidit. et expirauit. De
cuius tārepentina morte henricus territ⁹ ⁊ maxime de ꝑditione aīe ꝯtri
ſtatus. ſciens abbatis ſanctitatem ⁊ in ſignis potentiā cecidit ad pedes
eius. humiliter et cū multa inſtantia ſupplicans quatinus miſerū de fauci
bus inferni ſuſcitando liberaret. Compaſſus vir beatus taꝫ vnius dolo
ri qꝫ alteri⁹ ꝑditioni. flexis genibus deū cū lacrimis exorauit et mortuuꝫ
celeri⁹ ſuſcitauit. Qui ſuſcitatus ad ſuſcitantis pedes corruit. ⁊ vt ſe in cō
uerſū ſuſciperet cū multis ſuſpirijs petiuit. Cui vir ſc̄ūs rn̄dit. Scio ꝙ na
turaliter ꝓteruus ſis ac diſtortus nec expedit vt ſis inter religioſos. ꝫ vo
lo vt crucē ſuſcipias. mare tranſeas vt cū ſaracenis ꝯfligendo citius fini
aris. Et fecit ſic. crucē ſuſcepit. mare tranſiuit. cū inimicis crucis dimicauit
et in ꝯflictu necatus ad deū migrauit. Eodem tp̄e mulier quedā para
litica clamauit poſt hominē dei. ſanitatē ab eo poſtulans. Et cum ſequi
nō valeret. iā enim precefferat. miſert⁹ illius henricus leuauit eā in equū
ſuū. quā ſancto p̄ñtans benedictione ꝑcepta depoſuit. Que ſana facta ſte
tit et proprijs pedib⁹ gaudēs ad propria remeauit. Hec ab ore dn̄i He
uardi audiui. Iſte eſt henricus q̄ tp̄e quodā ab eodeꝫ ſancto patre in
partes remotiores miſſus. glacie ſub pedibus ei⁹ fracta. longius ſub vn
da tractus mirabiliter eſt illius benedictione reductus. Ecce iſte ſermone
conuerſus eſt. Sed quid quero exempla de remoto. Cū hoc qd̄ de alijs
recito impletum gaudeam in meipſo?

Capitulum decimumſeptimū

SO tp̄e quo rex Philippus primo vaſtauit dioceſim colonieñ. con
tigit me cuꝫ dn̄o Heuardo abbate de monte ſancte Walburgis
ire Coloniā. Et cū me in via cū multa inſtantia hortaret̄ ad cō
uerſionem. nec ꝓficeret. retulit mihi viſionē illā glorioſam Clareuallis. in
qua legit̄ ꝙ quodā tp̄e meſſis cū ꝯuentus in valle meteret. beata dei ge
nitrix virgo Maria. et ſancta Anna mater ei⁹. ac ſancta Maria magdale
na de monte venientes quodā viro ſancto q̄ ſtabat ex aduerſo aſpicien
te. in vallem eandē cū magna claritate deſcenderūt. monachoꝝ ſudores
terſerūt. flabellis manicaꝝ ſuaꝝ ventū admouerūt. et reliqua que ibideꝫ
poſita ſunt. Sermone hui⁹ viſionis in tantuꝫ motus fui vt abbati ꝓmit

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

terem me nō venturū nisi ad ei⁹ domū gratia ɔuersionis. si tamē de⁹ mī inſpiraret volūtatē. Astrict⁹ tūc fuerā voto pegrinatōis ad scām Mariaȝ rupis saluatoris. q̄ maxime me retinuit. Qua p mēses tres expleta nllo amicoꝝ meoꝝ sciēte. sola dei misericordia pueniente et pmouēte. ad vallē sancti petri veni. ⁊ qd sermone ɔceperā. nouici⁹ factus ope ɔpleui. Sile pene ɔtigit frī Herlaco de dinge mōcho nr̄o Nouici⁹. Nō erit inutile his q̄ adhuc in seculo sūt exempli gratia talia audire Monachus.

Capitulum decimumoctauum.

Nte hos tres annos dn̄s henric⁹ q̄ nūc ē abbas nr̄ dū vice abbatis de claraualle visitaret in frisia ɔtigit cū hospitari in castro cuiusdā militis noīe Sueder1. A q̄ cū multū deuote susceptus eēt vt ei ɔsuetudinis ē. recitauit ibi quedaȝ mirifica q̄ in ordine nr̄o ɔtigerūt Et cuȝ adesset p̄dictus Herlacus fili⁹ fr̄is ei⁹ militis. canonic⁹ maioris ecc̄e in traiecto sic̄ terra bō semē v̄bi in agro cordis sui suscepit. et nō multo p⁹ fructū ex eo centuplū fecit Qui sic̄ mī postea in pbatiōe retulit. ex illa hora pter ɔuersionē cepit fluctuare. et q̄liter cōceptū ardorē extingueret diligentius cogitare. Nacta igit̄ occasione ne notaret̄. q̄i ad studiū parisi⁹ pꝛexit. vbi cū modicū fecisset tp̄us ad nos diuertit. fact⁹qȝ nouici⁹ ad sp̄ualē studiū se ɔuertit. Ex his duob⁹ exemplis ptȝ q̄sdā sermone ɔuerti. vt impleat̄ illud apoc̄. Qui audit. dicat. veni. Qui audit vocē dn̄i se vocātis p internā inspiratiōnē. iustū ē. vt et alios vocare studeat p s̄monis exhortatiōnē Nouici⁹. Fateor mī ista sufficē de s̄mōe. nūc pcedas obsecro de or̄one Mōch⁹ Sic̄ multos ɔuertit exhortatio sermonis. ita plurimos ad ordinē trahit v̄tus or̄onis. Vn̄ apl̄s Jac̄. dicit Orate p inuicē vt saluemi. Multū em̄ valet or̄o iusti assidua. Cuius efficaciam per exempla subiecta plenius agnosces

Capitulum decimumnonum

Ccidit tp̄e quodā vt henric⁹ german⁹ regis francie veniret ī clarāuallē locutur⁹ btō Bernardo sup quodā seculari negocio. totū etiam ɔuentū visitās illi⁹ se or̄onib⁹ ɔmendauit. Cui venerabilis abbas inť cetera vite salutaris monita r̄ndit Cōfido in dn̄o te nō moriturū in eo ī q̄ nūc es statu ȝ velociter experimēto pbabis q̄ntū tibi istoꝝ psit or̄o q̄s expetisti. Qd eodē die pbatū est nō sine multoꝝ ammiratione de tāti iuuenis exultantes ɔuersione. Qui eū lugebāt et tanq̄ȝ mortuuȝ cernereat ita inconsolabiliter eiulabant Nouici⁹. Nō miror si cito potuit cōuerti q̄ se habilē exhibuerat ɔuersioni. Monach⁹. Quid si illi⁹ ɔuersionē magis ascribis ei⁹ meritis q̄ȝ or̄onib⁹ iustoꝝ. audi qd post hec actū sit. Cū

ſocij ac tota familia Henricū vt iā dixi deplangerēt. Andreas ꝙdam pa
riſienſis ex nimia impatiētia doloris quaſi in furorē verſus dn̄m ſuū ebri
um. inſanū. mentis ꝗꝫ impotē vociferabat. neqꝫ ꝯuicijs. neqꝫ blaſphemijs
parcēs. Et cū Henric⁹ virū ſanctū deprecaret̄ vt ꝓ illius ꝯuerſione ope
rā daret. R̄ndit. Ne ſis ꝓ illo ſolicit⁹ aīa eius mō in amaritudine ē. tuus
eſt ille. Et cū peteret audiēte Andrea h̄ verbū. ille ſanctā religionē pluri
mū abhorrens. talia in corde ſuo tacit⁹ voluebat ſic poſtea cōfeſſus eſt.
In hoc te nuncio falſū eſſe ꝓphetā. de hoc em̄ certus ſū ꝙ locut⁹ es verbū
et nō fiet. Hoc tibi corā rege et ꝑncipibus et celebri ꝯuentu impropera/
bo. vt falſitas tua oībus innoteſcat. Et cū altera die recederet mala oīa
mōſterio imprecans et vallē fundit⁹ ſubrui deſiderās in ipa nocte victus
et q̄ſi vinctus trahente ſe gr̄a et vim faciente ſpū dei vix diem expectare
potuit. et ad mōſteriū reuertens cūctis mirantib⁹ alterꝫ ſe exhibendo ſan
lū btō viro ſe reddidit. Ubi queſo in iſto fuit ꝯuertendi volūtas. ſiue cō
uerſionis habilitas? Ecce andreas iſte q̄ntū in ipſo fuit a gr̄a ſe auertit.
ſ̄ virt⁹ orōnis ſcōꝝ auerſū potent̄ ꝯuertit. Nouici⁹. Mira ſūt hec et ſtu
pēda et vt ꝯſidero iuſtorū orō ꝑ
cipue pctorib⁹ ē appetēda. Mōch⁹.

Cap. xx.

In domo nr̄a q̄
dam mōchus ē
q̄ ad ordinē veniens germanū ſuū quē vnicū habuit adhuc ꝯuerſioni ꝓ
pter etatē min⁹ habilē in ſeclo reliquit. timēs eū ſeculi impedimētis irreti/
ri. ei⁹qꝫ p h̄ ꝯuerſionē impediri. q̄tidie dn̄m orauit maxime tn̄ beatā eius
genitricē vt illi⁹ ſuis precib⁹ accelerare dignaret̄ ꝯuerſionē. cui⁹ in ſeculo
periculoſā eē ꝯſiderauit habitationē. Nouerat pueros a ſuo ꝓpoſito faci
le poſſe auerti. Attendēs pius dn̄s piū mōchi circa germanū ſtudiū cor
di abbatis immiſit vt puerū ſuſcipet quē infra annos ſine officij ſui picu/
lo ſuſcipe nō potuit. Ea nocte qua habitū induit. ꝙdaꝫ ex ſacerdotibus
huiuſmodi viſionem de illo vidit. Uidebat̄ ei ꝙ matrona pulcerrima an̄
hoſtiū monaſterij ſtaret et puerꝫ pulcꝫ in brachijs teneret. a quo interro
gata cui⁹ eſſet puer ille. r̄ndit. Fili⁹ illi⁹ monachi eſt fratrē ei⁹ nomine deſi
gnans. ſimulqꝫ nomē nouicij intrātis exꝓmens. Et ſicut ipe intellexit qui
hāc viſionē vidit. ipa matrona pulcerrima btā dei genitrix fuit. ſm̄ aplm̄
Qui aliū verbo vel exemplo ad bn̄ viuendū informat. hūc ꝑfecto tanq̄ꝫ
ꝓpriū filiū xp̄o generat. Ut aūt eundē nouiciū venerabilis ꝟgo maria ad
hoſtiū monaſterij quaſi mater filiū dignata eſt p̄ntare. dedit patent̄ intel
ligere ei⁹ ꝯuerſionē p̄dictū monachū ſuis orōnib⁹ p ei⁹ magna merita ob
tinuiſſe. Nouici⁹. Satis ex his ꝯgnoſco virtutē orōis ſupeſt vt ꝯgno
ſcā et virtutē q̄ eſt in exemplo religionis. Monach⁹. Hoc ſcias qꝛ mul
ti q̄tidie ſine exhortatiōe ſermonis nullis ſpūalib⁹ adiuti orōib⁹. per ſola

exempla religionis ad oꝛdinem trahunt et ꝑ quedã ſigna deuotiõis. di
ſcipline vel ſanctitatis
que vident ↄuertuntur

Capitulum xxi

FRater Theodericus monachus nr̃ cũ adhuc adoleſcẽs eẽt in ſe
culo. ſacerdotẽ quendã cognatũ ſuũ iã nouiciũ viſitaꝛ̃ venit. ſed
nõ vt ↄuerteretꝛ̃ venit. Contigit interim fratrem moꝛtuũ ſepeliri.
Quo ſepulto cũ ↄuentus dc̃a antiphona Clementiſſime dñe circa ſepul/
crũ hincinde cũ multa humilitate veniã peteret. dicẽt qꝫ Dñe miſerere ſu
per pccoꝛe. ita eſt ↄpunct⁹. ita ad ↄuerſionẽ eſt accenſus vt q̃ ꝑus a dño
Heuardo abbate admonitus ↄuerti noluerat. ab illa hoꝛa vt ſuſciperetꝛ̃
vix multis p̃cibus obtineret. Talẽ modũ ſue ↄuerſionis ſepius m̃ recita/
uit tp̃e ſue ꝓbationis. Recitauit m̃ et frater Bernard⁹ mõchus nr̃ in vi
lario mõſterio ad viſionẽ ſilis venie primũ volũtatẽ ↄuertẽdi ſe ↄcepiſſe
¶ Nouici⁹. Miroꝛ qꝛ res tã modica tã magnã ſalutẽ operatꝛ̃ in anima ¶
Mõchus Quid de h̃ miraris! Quantũ ad maſſã multũ modica eſt pillu
la. ſꝫ quantũ ad efficaciã virtus illius maxima. Dẽs coꝛpoꝛis venas per
currit. humoꝛes ſoluit et eĩcit. infirmũ ad ſanitatẽ ↄuertit. Si tanta virt⁹
conſiſtit in ꝑceptione vnius coꝛpoꝛalis pillule. q̃re mirari debes maioꝛẽ
eſſe. et ideo maioꝛẽ qꝛ ſpũalem. in viſione vnius venie! ¶ Audi et aliud.

Capi. xxij

NObilis adoleſcens dñs Adolphus. nũc ep̃s
Oſinburgeñ. canonic⁹ fuerat maioꝛis ecc̃e in
Colonia. Hic cũ tp̃e quodã ad campũ domũ oꝛdinis nr̃i veniſ
ſet. et p⁹ miſſã ad oꝛ̃onem in oꝛatoꝛio ſtaret. vidit quõ mõchi tã ſenes q̃ꝫ
iuuenes ad vniuerſa currentes altaria. ad diſciplinas ſuſcipiendas nuda
bant doꝛſa ſua. humilitꝛ̃ ↄfitentes pcc̃a ſua. Que viſio ſicꝛ̃ m̃ q̃dam eius fa
miliaris narrauit tantũ boni opata eſt in coꝛde adoleſcẽtis vt abire nõ
poſſet ſꝫ ſeculi pompã ↄtemnens et totũ ſe ad deũ ↄuertẽs ibidẽ manẽs
ſacrũ religionis habitũ ſuſcipet. In quo tantũ ꝓfecit vt nõ multo tp̃e p⁹
Tum ꝓpter nobilitatẽ. tum ꝓpter religioſitatẽ in p̃dc̃a ecc̃a apicẽ ↄſcen
deret epi
ſcopalẽ

Capi. xxiij

NOſtri henricũ camerariũ nr̃m. hui⁹
ↄuerſio talis fuit. Cũ eẽt clericus
ꝛ maioꝛis ecc̃e in treueri canonic⁹. atqꝫ multis aliĩs eccẽaſticis ſti
pendĩs honoꝛatus vel oneratus tp̃e quodã infirmat⁹ eſt. Spe igitꝛ̃ recu
perande ſanitatis accepta ſecũ pecunia Coloniã deſcẽdẽ nauigio ꝓpo
ſuit. vt et phiſicos. q̃ꝝ illic copia eſt. cõſuleret. et ex ipſa aeris mutatione
aliq̃d remediũ ꝑciperet. Veniens qꝫ ↄtra monaſteriũ nr̃m loci nomẽ re
q̃ſiuit ꝛ agnouit. Dicẽs qꝫ ſe velle hoſpitari in mõſterio. pueros ſuos ad
abbatẽ ꝓ equis q̃bus aſcẽderet p̃miſit. et accepit Eadẽ nocte neſcio q̃d
viderit. vel q̃ inſtinctu ↄuerſus fuerit. mane familiã ſuã flentẽ cũ naue re/

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

miſit. et habitū regulariter induēs nobiſcum permanſit.

Cap. xxiiij.

Hic gerlacus ſacerdos et mōchus nr̄ propter ſigna vnius deuotōnis. quā in quodā mōcho nr̄o vidit. ſic mihi ꝯfeſſus eſt primū ꝯuerſionis amorem ꝯcepit. Die quadā cū mōchus ille quē bñ noſti miſſaꝫ in ei⁹ parochia celebraret. tantā ſm ꝯſuetudinē hēbat grām lachrymaꝝ. vt gerlacus qui ꝓpter miniſteriū ex latere ſtabat. eandē ꝯſiderans grām admirans dn̄m glificaret. Ex illa hora ita cepit ordinē diligē vt nō quieſcēt donec vnus ex ordinis ꝑſonis fieret. Multa tibi adhuc poſſem dicē de his q̄ exemplo alioꝝ ꝯuerſi ſunt ſꝫ breuitati ſtudendū eſt. Nouici⁹. Ex his que iā audiui certū eſt alios ꝯuerti ꝑ ſermonē exhortationis. alios ꝑ virtutem orōnis. nōnullos ſolo exemplo religionis. Mōchus. Dictū eſt ſuperius adhuc alias eſſe cauſas multiplices. q̄ multis occaſiones ſūt ꝯuerſionis ſcꝫ infirmitatē. paupꝉtatē. captiuitatē. notā alic⁹ infamie. periculuꝫ pn̄tis vite. timorē ſiue viſionē gehennalis pene. ſolū deſiderium celeſtis patrie. Nouicius. De his ꝓcor vt exempla ꝯiungas. Mōchus. Ex quoſdā compellat infirmitas conuerti quotidie videmus.

Cap. viceſimūquintum.

Ante hoc triennium miles q̄dam lodowicus noie de caſtro Are in acutis laborabat et vocat⁹ eſt dn̄s abbas vt infirmuꝫ viſitaret. Inardeſcente infirmitate. cū miles idem iā omino eſſet deſperatus. monit⁹ eſt ab abbate vt ſe ordini redderet. et votū cōuerſionis vt mos eſt verbis exprimeret. Qui ꝯſilio adq̄eſcens. mox vt ex conſenſu vxoris int̄ manus abbatis ſe reddidiſſet. facies ei⁹ cepit immutari et quodā modo alterari. ita vt pallor verteret̄ in candoreꝫ. et color liuidus ꝑficēt in ruborē. cūctis q̄ aderant ſtupentibus et dei donū in moribundo mirātibus. Et vt pius dn̄s adhuc manifeſti⁹ oſtēderet. qꝛ ꝓpter votuꝫ ordinis infirmū diſtuliſſet. cepit idem miles ſine ſudore. ſine ſāguine. ſine ſternutatione. ꝯtra infirmitatis naturā ꝯualeſcē. Qui nō ingrat⁹ bñficijs diuis deportari ſe fecit ad mōſteriū nr̄m in q̄ fact⁹ nouici⁹ et mōchus nō mlto poſt migrauit ad dn̄m. Nouici⁹. Sic ex vbis tuis colligo opinio tua ē infirmū ꝑ penitentiā et orōnes dies ſuos poſſe ꝓlongare. Monach⁹.

Cap. xxvj.

Non hoc dico qꝛ nō credo quempiam poſſe terminū ſibi a deo ꝯſtitutū extendē. ſꝫ mortem qn̄qꝫ imminentē euadē. Qđ ſi veꝝ non eſſet. ecca ſupflue ꝓ infirmantib⁹ oraret. Cū orō ſancta mortuos ſuſcitet ad vitā. cur nō qđ minus eſt morituris obtineat ſanitatē? Ezechie penitenti et flenti ꝑ Iſaiam a dn̄o dr̄ Audiui orōnem tuaꝫ. vidi lachrymas tuas. Ecce ego ad/

ſciam ſuper dies tuos quīdecim annos. Sup̄ quē locuz haymo ſic dicit
Sciendū vo ꝙ ſicut protoplaſto q̄ ſub conditione datū eſt vt immorta
lis eſſet ſi diuine iuſſioni obediret Jta in predeſtinatione dei hi quoqȝ an
ni dati ſunt illi ſi innocenter viuens minime ſupbiret. Qui vo ꝓpter ſuper
biam ſubtracti ſūt. ꝓpter humilitatē iteꝝ reſtituti ſūt. ¶ Nouici⁹. Vellez
mihi iſta. qꝛ profunda ſūt. ex ſcripturaꝝ teſtionijs apertius ꝓbari. quia
nodus diuine predeſtinationis multis via fuit erroris. ¶ Monach⁹ No
dus diuine predeſtinationis mihi prorſus inſolubilis eſt. Quis enim no
uit ſenſū dn̄i. aut quis eius conſiliarius fuit? Attamē que ſuperius dicta
ſunt. ſcripturaꝝ autoritate reſerant̄. Sanct⁹ iob de hominis mutabilita/
te loquens dicit deo. Conſtituiſti terminos eius qui preteriri non pote
runt. Ecce in hoc loco habes homini terminū viuendi a deo conſtitutuz
et ꝙ idem terminus intranſgreſſibilis ſit. Qz vo eundē terminū qn̄qȝ q̄s
male viuendo poſſit preanticipare teſtis eſt pſalmiſta qui dicit. Viri ſan
guinum et doloſi non dimidiabunt dies ſuos. Si non conceditur eis dies
quibus viuere poterāt dimidiare. certū eſt illos longe infra terminū con
ſtitutū deficere Similiter boni bn̄ viuendo qn̄qȝ merent̄ terminū ſuū pre
uenire ſicut de vno bono in omniū bonoꝝ pſona dicit̄. Raptus ē ne ma
licia mutaret intellectū illi⁹ ꝛ ne fictio decipet aiam illi⁹ Deſināt g⁹ hoies
ſtulti ſtulta dicē. ſtulte credē qꝛ hodie pauci ſūt ꝑncipes pauci qȝ nobiles
q̄ dies ſuos impleāt et ad etatē ſenilē ꝑueniant Quare h᷑? Nimiꝝ qꝛ pau
peres depredant̄. et pauperū lachrymis ante tp̄s ſuffocant̄. Vis ne au
dire exemplū de quodā tyranno qui quia dies curtare peccando nō cre
didit. liberius peccauit? ¶ Nouicius Volo et deſidero ¶ Monachus.

¶ Cap: xxvij

Ex relatione cuiuſdam viri religioſi cognoui
Lodowicuz lantgrauiū p̄rem Hermanni
lantgrauij. qui ante hos duos annos defunctus eſt. in errorē pe
riculoſū non ſoluz ꝓprie anime ſed et ſubditoꝝ ſubſtantie decidiſſe. Qui
cū eſſet predo ac tyrannus maximus duras et plurimas in ſibi ↄmiſſum
populū faciens exactiones. multas eccleſiaꝝ ſibi vſurpans poſſeſſiones
Et ꝓpter hoc alia qȝ plurima mala a viris religioſis corriperet̄ qui ei ꝓ
ponebāt in ↄfeſſionis penā maloꝝ et gloriā electoꝝ. verbum miſerabile
rn̄dit. Si predeſtinat⁹ ſū inquit. nulla pcc̄a poterūt mihi regnū celoꝝ au/
ferre. ſi preſcit⁹ nulla bō mihi illud valebūt ↄferre. Et ſicut mihi dicere ſo
litus erat nōnullus Conradus ſenex mōchus noſter de thuringie parti
bus oriundus. vſiculū illū pſalmiſte. Celū celi dn̄o. terraz aūt dedit filijs
hominū loco ꝓuerbij ad ſuā excuſationē arguentib⁹ ſe ꝓponebat. Erat
ſiqdem lr̄atus et ob hoc amplius induratus. Et cū ei dicerent viri timo/

rati. Dñe parcite anime veſtre. deſiſtite peccare ne deus ꝓuocatus pec-
catorē in peccatis occidat. iterū rñdit. Cū venerit dies mortis mee mori-
ar. nō illū potero bene viuendo extendē. neqȝ male viuēdo ꝓuenire. No-
lens illū pius dñs a tanto errore misericorditer vocare et reducere ad mē-
tem. infirmitate periculoſa cepit eū flagellare. Vocatꝰ eſt medicus eius
vir bonus et diſcretus. et nō ſolū in phiſica ſȝ etiam in theologia nō me-
diocriter litteratus. Cui princeps dixit. vt vides infirmus ſum valde. adhi-
be curam vt poſſim ꝯualeſcere. Memor medicus illius erroris. rñdit. Do-
mine ſi venit dies mortis vr̄e. nō vos poterit cura mea morti ſubtrahere.
ſi vero morituri nō eſtis. de infirmitate iſta ſuperflua erit medicina mea.
Et ille. Quō ſic rñdes? Si mihi non fuerit adhibita cure diligentia et di-
eta poſita. potero tā a me ipſo q̄ȝ ab alijs imperitis negligi. ⁊ ante tem-
pus mori. Audito hoc verbo phiſicus multū hilaris effectus. data occaſi-
one rñdit. Dñe ſi creditis vitam veſtram poſſe ꝓtelari virtute medicine.
quare hoc credē renuitis de penitentia ⁊ operibus iuſticie. que ſunt anti-
dota anime? Sine his anima moritur. ſine his ad ſanitatē que ē in futura
vita. nemo ꝑuenit. Conſiderans lantgrauiꝰ pondus verborum et ꝙ rationa-
biliter peroraſſet dixit ei. Decetero medicus eſto anime mee. qr ꝑ tuā lin-
guā medicinalē deus liberauit me a maximo errore. Nouiciꝰ. Nunquid
bene poſtea vixit princeps iſte? Mōchus. Minime. promiſit verbis qd
nō impleuit factis. Qualis eius finis fuerit. cū quanta ſarcina pccōꝝ ob-
ierit. pena tormentoꝝ illius in ſequētibꝰ te docebit. Reuertamur igitur
ad precedentia. qr longam hanc euagationem fecit interrogatio tua.

Cap. xxviij.

Sicut multos trahit ad ordinē medicina
infirmitatis. ita plurimos intrarē compel-
lit caminus paupertatis. Sepe vidimus ⁊ quotidie videmꝰ perſo-
nas aliqn̄ in ſeculo diuites et honeſtas vt ſunt milites et ciues cogente
inopia venire ad ordinē magis ex neceſſitate volētes diuiti deo ſeruire
q̄ȝ inter cognatos et notos egeſtatis ꝯfuſionē ſuſtinere. Cuȝ quidam
vir honeſtus exponeret mihi ꝯuerſionis ſue ordinē. adiecit. Si certe in rebꝰ
meis habuiſſem ꝓſperitatē. nunq̄ȝ veniſſem ad ordinē. Noui quoſdam q̄
patribus ſiue fratribꝰ ꝯuertentibus ꝯuerti renuerūt. ⁊ cū cōſumpſiſſent
omnia dimiſſa. tunc primū venerūt neceſſitatem pallio deuotionis palli-
antes. vel potius ipſa neceſſitate virtutē facientes. Nouiciꝰ. Non ē ne-
ceſſe de talibus exempla querē. cū videamꝰ tali occaſiōe plures maxime
ꝯuerſos ad ordinē venire. Sed beati ſūt illi qui diuicias habuerūt et ꝓ
chriſto illas ꝯtempſerūt. Monachus. Nō ideo beati qr diuiciarū poſ-
ſeſſores. ſȝ ideo beati qr diuiciarū ꝯtemptores. Plus placuerūt deo duo

minuta vidue q̄ʒ multe diuitum elemoſine. Scias etiam quoſdam ↄuerti
ꝓpter erubeſcentiam alic⁹ culpe. ſiue notā qualiſcunqʒ infamie.

Cap. xxix

Juuenis quidā in domo noſtra nouicius fuit. quē oc
caſio huiuſmodi ad ordinē traxit. Fuerat ſiquidem ca
nonicus cuiuſdā eccleſie in colonia. q̄ cum feciſſet dn̄o clerico honeſto cu
ius tunc tp̄is commenſalis erat. furtū licet paruū et a ſeruis illius depre
henſus fuiſſet in tantū erubuit vt de ſeculo fugiens mōſteriū noſtrū pete
ret atqʒ nouicius fieret. Maluit deo ſeruire q̄ʒ tantā ↄfuſionē int̄ ſuos cō
fratres ſuſtinere. Ego eodē tp̄e in eadem eccleſia poſitus cauſam ↄuerſi
onis eius. vt iam dictū eſt intellexi. et q̄z ſtabilis nō eſſet talis ↄuerſio ſa

Cap. xxx

Alius quidam adoleſcēs ſanctimo tis ti
nialem quandā impregnauerat. mui
q̄ ↄfuſione vrgente ſimulqʒ timore. eo q̄ femina nobilis foret cō
uerſus eſt in ordine nr̄o. Et quā diabolus ei p̄parauerat in ruinam ꝑ oc
caſionē facta eſt illi in ſalutē. Juuene ſʒ dicto iuſto dei iudicio ordinem de
ſerente. iſte adhuc pſeuerat. dei ſe miſericordia ↄſeruāte. Nouicius. Ut
video. nō eſt volentis neqʒ currentis ſʒ miſerētis eſt dei. Mōchus. Jta
eſt. Et quidā etiā ↄuertant̄ ob periculū vite tp̄alis. H exemplo doceberis

Cap. xxxi

Eo tp̄e quo rex Otto profectus eſt Romā co
ronari in imperatorē. imperiū ſupra moſel
lam fratri ſuo Henrico palātino regendum ↄmiſit. Hic nobilem
quendā virū predonē ꝑ iudiciū capitali ſentētia damnauit. Aduenit da
niel abbas ſconauie ſuis q̄ʒ precib⁹ apud palatinum obtinuit vt ei liceret
viuere. et deo ꝓ peccatis ſuis in ordine ciſtercienſi ſatiſfacē. Sic hō ꝓ ſu
is ſceleribus morti addictus ꝑ gratiā ↄuerſionis euaſit ſentētiā damna
tionis. Frequenter huic ſimilia audiui ſciliʒ vt homines flagicioſi ꝓ ſuis
criminib⁹ varijs ſupplicijs deportati. bn̄ficio ordinis ſint liberati. No
uicius. Licet hec videant̄ minima. non tn̄ ſunt paruipendenda eo q̄ ſint
edificatoria. Monach⁹. Quibus hec videbunt̄ minima. audiant de his
quos timor pene gehennalis ↄuertit. magna atqʒ terribilia.

Capit. xxxii

Ante hos annos vigintiquattuor abbas
quidam Morimundis fuit quē talis neceſ
ſitas ad ordinem traxit. Que de illo dicturus ſum ex relatione
dn̄i Hermāni abbatis loci ſancte Marie cognoui. q̄ eundē abbatē vidit
loquentē audiuit. atqʒ geſtus illi⁹ diligenti⁹. vtpote qui mortu⁹ fuerat et
reuixit. ↄſiderauit. Cū eſſet iuuenis cum ceteris ſcolarib⁹ ſtudebat pariſi⁹.
Qui cū eſſet duri ingenij labilis q̄ʒ memorie ita vt pene nihil poſſet cape
re vel retinere. ab omnib⁹ irridebat̄. ab om̄ibus ideota iudicabat̄. vnde

cepit turbari. multis qꝫ doloꝛib⁹ coꝛ ei⁹ affligi. Contigit vt die quadā in
firmaretur. Et ecce ſathan affuit qui diceret ei Vis mihi facere hominiū
et ego tibi dabo ſcientiā omnium lraꝝ? Audiens hec iuuenis expauit et
dyabolo talia ſuggerenti reſpondit. Redi poſt me ſathanas. qꝛ nunq̄m
eris dn̄s meus. neqꝫ ego homo tuus Et cū ei nō adquieſceret. manū illi
us quaſi violenter aperuit. lapidem qꝫ imponēs dixit. Quandiu cōcluſū
tenueris lapidem iſtū in manu tua. ſcies omnia. Recedente inimico iuue/
nis ſurrexit. ſcolas intrauit. queſtiones ꝓpoſuit. omnes qꝫ diſputādo ſu
perauit. Mirati ſunt omnes vnde ideote tanta facundia. nouitas tam in
uſitata Ille v̄o negociū celatū habuit. nec alicui hominum cauſam tante
ſcientie exponere voluit. Nō multo poſt infirmari cepit vſqꝫ ad moꝛtem
vocatus eſt ſacerdos qui eius audiret confeſſionem. Qui etiam inter ce
tera confeſſus eſt quomodo a diabolo recepiſſet lapidem et cum lapide
ſcientiam. Reſpondit ſacerdos. Proijce miſer artem diaboli ne expers ſi
as ſcientie dei Territus ille lapidem quem adhuc manu tenebat proiecit
⁊ cū lapide fallacem ſcientiā depoſuit. Quid plura? Defunctus ē cleric⁹.
⁊ coꝛpus eius poſitū in eccleſia. oꝛdinatis circa feretrum ſcolaribus qui
moꝛe chriſtiano pſalmos decantarent. Demones animā tollentes ⁊ ad
vallē ꝓfundā. terribilē. fumūqꝫ ſulphureū euapoꝛantē illā poꝛtantes. oꝛ
dinabant ſe ex vtraqꝫ parte vallis. Et qui ſtabant ex vna parte animā
miſerā ad ſimilitudinē ludi pile proijciebant. alij ex p̄te altera ꝑ aera vo
lantem manibus ſuſcipiebāt. Quoꝝ vngues ita erāt acutiſſimi vt acus
exacuatas omne qꝫ acumen ferri incomparabilit̄ ſuperarēt. A q̄bus ita
toꝛq̄bat̄ ſicut poſtea dicebat cū eum iactarent vel exciperēt vt illi toꝛmē/
to nullū gen⁹ toꝛmentoꝝ poſſet equiparari Miſert⁹ illi⁹ dn̄s miſit neſcio
quā celeſtē ꝑſonam viꝝ magne reuerentie. q̄ demonib⁹ tale nunciū deſe
rebat. Audite. p̄cipit vob̄ dn̄s altiſſimus. vt animā a vobis deceptā di/
mittatis. Mox oēs inclinātes ſimul animā dimiſerūt. nec eā amplius tā
gere p̄ſumpſerūt. Que reuerſa ad coꝛpus mēbꝛa exanimata viuificauit
viuificata erexit. ſcholares circūſidentes in fugam vertit. Deſcendens qꝫ
de feretro dicebat ſe viuē. et quid vidēit. q̄d ve audierit magis opere qꝫ
ſermone manifeſtauit. Nam ſtatim ꝯuerſus in oꝛdine ciſtercienſi taꝫ rigi
dus fuit ſibi. tam durus caſtigatoꝛ coꝛpoꝛis ſui vt omnibus qui eum vi
dere poterant patenter daretur intelligi quia penas ſenſerit purgatoꝛij
vel potius inferni ¶Nouicius. Expediri vellē vtrum locus in q̄ toꝛmēta
bat̄ infra metas fuerit inferni ſiue purgatoꝛij ¶Mōch⁹ Si vallis illa p̄ti
nebat ad gehennam ꝯſtat ei⁹ ꝯfeſſionē fuiſſe ſine ꝯtritione. q̄d ſatis ex h
ꝓbat̄ eo q̄ maxime penā illā teſte celeſti nūcio ſuſtinuit ꝓpter ꝯſenſū re/

tenti lapidis. Nouici⁹. Nūquid dicend⁹ eſt demoni oſenſiſſe? Mōch⁹.
Nō vt ei faceret hominiū oſenſit: ſʒ in tantū oſenſit ꝙ nō ſtatim lapidem
de manu iactauit. ſed ad vſū ſcientie diligentiſſime reſeruauit. Circa quē
etiam tanto afficiebat amore vt nec quidem in infirmitate deponeret. ſʒ
cū dolore ad imperiū ſacerdotis proijceret. Si eū dixero fuiſſe in purga
torio. ſuſpecta eſt m̄i abſentia ſanctoꝝ angelorū. et preſentia demoniorū.
qui animā egreſſam ſuſcipiebant. ſuſceptam deducebant. deductam tam
crudeliter extorquebant. Dicebat mgr̄ Rudolphus ſcolaſtic⁹ Colonieñ
in cuius ſcolis et ego frequenti⁹ eram ꝙ demones animā electam de cor
poris ergaſtulo egredientē nunq̄ʒ tangerent. Sed beati angeli ad loca
purgatorij. ſi tm̄ digna eſſet purgatorio. deportarent. Tali enim exemplo
vtebat̄. Non decet ait. vt carbonarius purget auꝝ ſʒ aurifex. Poſtea ve
ro ꝓpter meritū vite ſuſcitatus fact⁹ eſt abbas in Morimūde in vna de q̄
tuor primis domibus vir ſanctus et iuſtus. De q̊ cum interrogaſſem pre
dictum hermannū abbatē. ſi viderit illū aliq̄ñ ridentē. q2 de reſurgentib⁹
dr̄ ꝙ ridere non ſoleant. Rñdit. Scias me hoc ipſū in illo oſideraſſe nec
potui deprehendē in geſtibus eius nutū quidē leuitatis tante erat gra/
uitatis. tante longanimitatis. Nunq̄ʒ illū vidi. ne q̄dem ſubridentē. neq̄ʒ
verba leuitatis ꝓferentē. Nouici⁹. Miror ſi aliquid dixerit de forma ꝛ
virtute anime. Mōchus. Etiaʒ aſſerebat animā ſuā fuiſſe tanq̄ʒ vas vi
treū et ſpericū. oculatā retro ꝛ ante plurimū habuiſſe ſcientie. vidiſſe vni
uerſa. Nā ſcholarib⁹ circa feretrū ſedentib⁹ quecūq̄ʒ actitauerāt/ manife
ſtauit. Vos inquit teſſeribus luſiſtis vos inuicem capillis traxiſtis. vos
diligenter pſallebatis. Nouicius. Valde me letificat ꝙ vir iſte qui cor
pore exutus tanta in penis vidit tanta audiuit. ceteris religioſis ordini/
bus omiſſis. ordinē nr̄m intrare voluit. Mōchus. Merito letificare te
debet. ſed aliud tibi dicam quod eandem tuā leticiam geminet.

Cap. xxxiij

Duo iuuenes ſicut didici lectione non rela
tione. apud toletū ſtudebant in nigroman
cia. Accidit vt vnus illoꝝ vſq̄ʒ ad mortē infirmaret̄. Qui cū mo
riturus eſſet. rogauit alter vt infra viginti dies ſibi appareret et ꝓmiſit. ſi
tm̄ ſibi ↄcederet̄. Sedente eo die quadam in eccleſia corā imagine beate
virginis. ꝛ pſalmos pro anima illius legente. affuit miſer ille miſerrimus
gemitibus ſua indicans tormenta. Quem cuʒ interrogaſſet vbi eſſet vel
quomodo haberet. reſpondit. Ve mihi quia eternaliter damnatus ſum
propter artem quam didici diabolicā quia reuera mors anime eſt. ſicut
titulus eius oſtendit. Conſulo autem tibi tanq̄m ſocio meo vnico vt ab
hac execrabili ſcientia recedas. et vitā religioſam ſectando deo pro pec/

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

catis ſatiſfacias. Quē cuȝ viuus interrogaſſet vt tutiorē ſibi viam viuendi oſtenderet. Iterū reſpondit. Nō eſt via ſecurior q̄ȝ ordo Ciſtercieñ. neq̄ȝ inter oēs genus hominū pauciores deſcēdūt ad inferos q̄ȝ pſone religionis illi⁹ Retulit ei ⁊ alia plima q̄ cā breuitatis omitto eo ꝙ in libro viſionuȝ clareuall' ſcripta ſūt. Iuuenis ỽo mox renūcians nigromancie fact⁹ ē nouicius. ac deinde mōchus in ordine ciſtercienſi. Nouici⁹ Fateor in hoc facto leticiam cordis mei geminatā Monachus. Quia in ore duorū vel triū ſtabit omne verbum. Uis audire de tertio clerico pene ſimili modo ɔuerſo? Nouicius Uolo ac plurimū deſidero Monachus

Capi. xxxiiii.

Narrante m̄ ſepius ſene mōcho nr̄o Conrado. q̄ pene centenari⁹ eſt cuius. ſ. feci mentionē. didici qđ refero Ipſe q̄dem de thuringia oriundus ⁊ in armis añ ɔuerſionē exercitat⁹ multa nouit de actibus lodowici lantgrauij de quo ſ. c. xxvij longam texui narrationē. Hic cū moreret̄ duos filios reliquit heredes. lodowicū ſcȝ qui in prima expeditione hieroſolimitana que facta eſt tp̄ibus Frederici īpatoris defunctus eſt. Et Hermannū qui eidem in principatu ſucceſſit q̄ nuper obijt. Lodowicus vero qui ſatis erat tractabilis et humanus. et vt verius dicā ceteris tirannis minus malus. tale edictū propoſuit. Si mō aliquis eſſet inquit qui veris indicijs vera m̄ de anima pr̄is mei dicere poſſet. bonā curtem a me reciperet. Audiebat hec miles quidā paup. q̄ fratrē habebat clericum in nigromātia. qñq̄ȝ ſatis expeditū. Cui cū ỽba principis indicaſſet. rñdit ille Bone frater diabolū aliqñ p carmina vocare cōſueui. ſciſſitabar ab illo q̄ volui. diu eſt ꝙ ei⁹ colloquijs artib⁹ q̄ȝ renunciaui. Inſtāte milite oportune importune. ad memoriā ei reducēs propriā pauptatē. promiſſū q̄ȝ honorē. precib⁹ eius tandē cleric⁹ victus demonē vocauit. Uocatus qđ vellet inq̄ſiuit. Rñdit cleric⁹. Penitet me tanto tp̄e receſſiſſe a te. Indica m̄ obſecro vbi ſit anima dñi mei lantgrauij Ait demon Si vis mecū pergere. ego illū tibi oñdam. Et ille libent̄ illum viderem. ſi ſine periculo vite mee illū videre poſſem. Cui diabolus. Iuro tibi p altiſſimū et p tremendū eius iudiciū. q̄ȝ ſi fidei mee te ɔmiſeris. incolumē te illuc ducaȝ. hucq̄ȝ reducā Ponens cleric⁹ propter frēm animā ſuā in manib⁹ ſuis colluȝ demonis aſcendit. quē infra breue tp̄s ante portā inferi depoſuit. Introſpiciens clericus ɔtemplatus eſt loca nimis horrēda. penaꝝ q̄ȝ diuerſa genera et demonē quēdam aſpectu terribilē ſuper opertū puteū reſidenteȝ Clericus vt hec vidit totus contremuit. Et clamauit demon ille ad demonem baiulum. Quis eſt ille quem tenes in collo. Adduc euȝ huc. Qui rñdit. Amicus noſter eſt. et iuraui ei p ỽtutes tuas magnas q̄ eū nō le-

derem ꝫ animā lantgrauij dn̄i ſui oñderem. ſanū qꝫ reducerē vt omibus
tuam immenſā predicet virtutē. Ille do ſtatim opculū igneū cui inſedit
amouit. ⁊ tuba enea puteo imiſſa tā valide bucinauit. vt videret clerico
tot⁹ tremē mūd⁹. Poſt horā vt ei videbat. nimis longā. puteo eructuāte
flāmas ſulfureas lantgraui⁹ inter ſcintillas aſcendētes ſimul aſcendens.
videndū ſe clerico collo tenus ꝑbuit. Ad quē ait. Ecce preſto ſuꝫ miſer il
le lantgraui⁹ q̄ndā dn̄s tuus ⁊ vtinā nunqꝫ natus. Cui clericus. Miſſus
ſū a filio vr̄o. vt ei renunciare poſſim de ſtatu vr̄o. etſi in aliq̄ poteſtis iu/
uari. m̄ dicē debetis. Rn̄dit ille. Statū meū bn̄ vides. Hoc tn̄ ſcias q̄a ſi
filij mei reſtituē vellent tales poſſeſſiones taliū eccłaꝝ ꝓprijs noibus eas
exprimens. quas m̄ iniuſte vſurpaui. et ſb titulo hereditario ipſis reliqui
magnū anime mee ↄferrent remediū. Cui cū cleric⁹ dicēt. Dn̄e nō credēt
m̄. Rn̄dit. ego dicā tibi ſignū. qd̄ nemo nouit ꝑter me et filios meos. Ac
cepto ſigno. et langrauio eo vidente puteo immerſo ꝑ demonē reduct⁹ ē
Qui licet vitā nō ꝑdiderit. ita tn̄ pallidus et languidus redijt vt vix ag
noſceret. Verba pr̄is filijs retulit. ſigna oñt ꝫ modicū illi ꝓfuit. Nō in ꝫ
ↄſentire voluerūt vt poſſeſſiones reſtituerent. Rn̄dit tn̄ lodowicus lant
graui⁹ clerico. Signa cognoſco patrē meū te vidiſſe nō dubito. ꝓpoſituꝫ
tibi premiū dare nō renuo. Ad queꝫ ille. Dn̄e curtis vr̄a vobis maneat
ego cogitabo q̄d anime mee expediat. Relictis qꝫ oibus factus ē mona
chus in ordine ciſtercien̄. ↄtemnens oēm laborē ſuſtinē tꝑalem. dūmodo
penā euaderet eternā. Ecce habes tria exempla ꝙ quidam ↄuertant̄
timore vel viſione pene gehēnalis. Poſſem tibi de his adhuc plura dicē
ꝫ in alijs diſtinctionib⁹ illa tibi ꝓpono differere ¶ Nouicius Si talia ho
mines videre poſſent. puto qꝛ tā libere nō peccarent ¶ Monach⁹ Ita eſt
vt dicis. Audi adhuc qd̄ ſupereſt exemplū videlꝫ ꝙ quoſdam ↄuerti co
gat nō morſus ↄſcientie ꝫ amor cōſeruāde innocētie et deſideriū celeſtis

¶ Cap. xxxv.

¶ pa
trie

In mōſterio ſancti Panthaleonis in Colonia
qd̄ eſt nigri ordinis mōchoꝝ. iuuenis quidaꝫ
fuit noie godefrid⁹ puritatis eximie. int̄ fr̄es ſuos ſine q̄rela ↄuerſat⁹ ꝺm
diſciplinā ordis illi⁹. Et qꝛ ſcriptū ē Iuſt⁹ iuſtificet̄ adhuc ⁊ ſcūs ſcificet̄
adhuc. deſiderio ſuꝑne vite accēſus idem godefrid⁹. et q̄a ꝺm regule mā
datū viuē nō poſſet ↄſiderās. venit ad nos. humiliter et inſtanter ſuppli/
cans vt fratrū collegio iungi mereret̄. Timens abbas nr̄ magis in cau
ſa eſſe leuitatē qꝫ deuotionē eū heu ſuſcipe non adq̄euit. Paſſus a nobis
repulſā. Vilariū venit et qd̄ petiuit citi⁹ obtinuit Qui q̄nte fuerit religio
ſitatis. q̄nte ſcitatis. ↄſeruēs in ordine ꝑ ſacras ei⁹ reliquias vſqꝫ hodie
dn̄s nō ceſſat oñdē. Tpe q̄dā dn̄s karol⁹ abbas vilarien̄ q̄ fuerat ꝑoꝛ

noſter veniens ad nos duxit ſecū eundē virum venerabilē.et ſicut mihi
dixerūt qui viderūt.tantā gratiam deuotionis ei dn̄s in miſſa ɔtulit.vt
ſtillicidia lachrymaꝝ ex eiꝰ oculis ſuper altare vel pectus eius ſtillarent
Quē cū interrogaret dn̄s Theodoricꝰ de lureke tūc nouiciꝰ quondā ca
nonicus Bunnenſis.quō orare deberet.Rn̄dit. Nihil debetis i orōne di
cere ſꝫ tm̄ cogitare de ſaluatoris nr̄i natiuitate.paſſione reſurrectione.et
alijs que nobis nota ſūt.Qđ ipſe frequentˀ in vſu habuit.ſꝫ et alios docē
ſtuduit.Habebat et ſpūm ꝓphetie.ita vt qn̄qꝫ mōchis tentationes futu
ras prediceret.et vt corda ſua ꝑ patientiā ꝓpararēt admoneret. Quan
tas habuerit ɔſolationes.qꝫmirificas viſiones.ſolus ille plene nouit qui
autor illaꝝ fuit.Dicā tibi qđ m̄ retulit mōchus q̄dam vilarienſis de illo
Cū eſſet tp̄e quodā hebdomadariꝰ coq̄ne.et ſabbato ſm̄ ɔſuetudinē la
uaret pedes mōchoꝝ.dicto ɔpletorio cū clauſiſſet oratoriū.erat enim ſa
criſta.apparuit ei ſaluator linteo p̄cinctus et peluim in manu tenens. Et
ait ad godefridū.Sede vt lauem pedes tuos.eo ꝙ dudū laueris pedes
meos.Qđ cū territus renueret coegit eū flexis qꝫ genibus pedes eiꝰ la/
uit.ſic qꝫ diſparuit.Scđa feria pꝰ palmas ſanctas in choro cuꝫ pſalmus
Eructauit cor meū.deuote a ɔuentu decantaretˀ.Ecce glo̾ſa dei genitrix
Maria de p̄ſb̾ro deſcendēs.et choꝝ more abbatis circumiēs monachis
bn̄dixit.ſicqꝫ intˀ abbatis et prioris ſtallū exiens q̄i ad ɔuerſoꝝ choꝝ ꝑ
perauit.Exiuit ille pꝰ eā vt videret q̊ iret ſꝫ eam vidē nō potuit. Statim
neſcio vtꝝ proxima vel tertia die infirmari cepit. Et cū laboraret in acu
tis vſqꝫ in paſcha in ɔuentu ꝑſeuerans.dorſū qꝫ caſtigationibꝰ lacerās
atqꝫ ſacros pānos cū ceteris lauās tandē infirmitate depreſſus.in infir/
matorio poſitus.Qui cum iam agoniſaret et eſſet tp̄s comedēdi dixit ei
miniſter ſuus. Inuitus vado comedē.timens ne interim moriamini. Va
de inquit ſecurus.an̄ videbo te.Qui cū in menſa ſederet godefridus oſti
um refectorij aperuit.mōchum reſpexit et bn̄dixit.ſic qꝫ verſus oratoriuꝫ
tetendit.Territus ille putabat eū miraculoſe ɔualuiſſe. ſtatimqꝫ ꝑcuſſa ē
ad exitū eiꝰ tabula et recordatus eſt infirmariꝰ qꝛ ei ꝓmiſerat.Nudato
eiꝰ corpe ad lauandū ita inuenerūt dorſū eiꝰ plagis v̾gaꝝ liuidū vt oēs
mirarentˀ.Nup ꝑ reuelationē leuata ſūt oſſa eiꝰ.⁊ in ſacrario poſita.reſer
uantˀ qꝫ ꝓ reliquijs.¶ Ipſi gl̾a q̄ ſic ad ſe ɔuerſos magnificat.cui cū p̄re
et ſpirituſancto honor et imperiū ꝑ omnia ſecula ſeculorū Amen. Multa
alia de eo referūt q̄ ſtudio breuitatis ſupprimo.¶ Nouicius

¶ Cap.xxxvj.

Satiſfactuꝫ mihi fateor de cauſis ſiue oc
caſionibus ɔuerſionis Nunc de modo
vel de forma eiuſdem audire aliquid delectat ¶ Monachus.
Quoſdam enim ad conuerſionem venire videmus cum qua/

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

dā glorioſa et oſtenſione ſeculari alios cū exhibitione multe humilitatis
Nouicius. Quod hoꝝ eſt meli⁹? Monach⁹. Humilē ꝯuerſionē deo pla
cere nemo dubitat. Oſtenſio aūt alic⁹ glīe ſecularis ſꝫm intentionē ſe ꝯuer
tentis iudicat᷑. Quidā ꝯuerti deſiderātes de nouo ſe veſtiūt. cū cognatis
et amicis ad mōſteriū veniūt ne q̄i vagi et paupes repulſā patiant᷑. Alij
vo cū diuites ſint pauptatis habitū aſſumūt. vt ex humilitate ꝯuerſiōis
āmpli⁹ mereantur. De quibus
tibi et exempla ſubiungam.

Cap. triceſimūſeptimū

Miles q̄dam noīe Walewanus ꝯuerti deſiderans. cū dextrario ꝛ
armis ſuis militarib⁹ hēmerode venit armatus. clauſtꝝ intrauit
et ſic m̄i retulerūt ſeniores nr̄i q̄ tunc pn̄tes erāt. portario ducēte
ꝑ mediū choꝝ vadēs ꝯuētu inſpiciente ꝛ nouā formā ꝯuerſionis mirā
te. ſup altare btē v̄ginis ſe obtulit armis qꝫ depoſitis in eadē domo reli
gionis habitū ſuſcepit. Viſū eſt ei ꝯgruū ibi miliciā deponē ſecularē. vbi
aſſumere ꝓponebat miliciā ſpūalem. Adhuc viuit vir bonus ꝛ religioſus
prius inter mōchos nouicius. poſtea
ob humilitatē fact⁹ eſt conuerſus

Cap. xxxviij.

Abbas philipp⁹ de Ottirburg ꝯtrariū fecit. ſic m̄i retulit canonic⁹
quidā traiecteñ. q̄ tunc tpīs pn̄s fuit. Hic cū eēt de honeſta parē
tela nat⁹ et maioris ecc̄e in Colonia canonicus Rodolphū eiuſ
dem ecc̄e ſcolaſticū pariſi⁹ legentē audiuit. Diuina inſpirante gratia. ma
giſtro ſuo ignorāte ſcholas deſeruit et cū eſſet adoleſcens delicatus. bo
nis qꝫ veſtib⁹ indut⁹ paupi ſcholari ſibi occurrēti ill'as dedit. et vilia ve
ſtimēta illius reinduens. ad domū quandā ordinis nr̄i que bonavallis
dr̄. veniēs ſe in nouiciū ſuſcipi humilit᷑ petiuit. Videntes illū fratres ca
pa trita atqꝫ vetuſta indutū eſtimātes eū ſcholarē paupem et vaguꝫ ſuſ
cipere renuerūt. Conſiderās morā repulſe eſſe periculoſā. ingreſſū qꝫ ſibi
negari. nouiſſime dixit. Si nō ſuſceperitis me forte vos penitebit. et cū fa
cere volueritis eē nō poterit. Tūc demū ſuſcept⁹ eſt. Cognita ei⁹ ꝯuerſio
ne mgr̄ Rodolphus dolens cū ſocijs q̄buſdā ad mōſteriū venit. ſꝫ fūda
mentū ſupra petrā poſitū moueri nō potuit. Et qr idē philippus ſe in cō
uerſione humiliauit in tantū. illū dn̄s exalta
uit vt multo p⁹ eidē domui abbas pficeret᷑

Cap. xxxix.

Tanta eſt virtus humilitatis vt eius amore ſepe ad ordinē veniē
tes clerici. laicos ſe ſimulauerunt. malentes pecora paſcere qꝫ li
bros legere. ſatius ducētes in humilitate deo ſeruire qꝫ propter
ſacros ordines vel litteraturam ceteris preeſſe. Hoc quia ſepius in ordi
ne contigit ita vt ꝯuerſi fierent monachi. ante hos quatuor annos diffi

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

nitū eſt in caplo generali. vt tali mō ɔuerſi manerēt int̄ ɔuerſos. Eodem
anno quidā veniens vt puto diaconꝰ. laicū ſe ſimulās in ɔuerſū ſuſceptꝰ
eſt Cuiꝰ abbas cū poſtea neſcio q̄ ꝓdente ordines intellexiſſet. in ſequē/
ti caplo caſū eundē ꝓpoſuit. Et qꝛ viris diſcretis videbat̄ omnino abſur
dū. vt quis in tam ſublimi ordine poſitus foret. ſine caractere corone. et
ſine ſacrorū ordinum executione. ſententiam mutauerunt. Nouicius.
Non miror ſi aliq̄ celant ſuos ordines in ɔuerſione. cū legamꝰ priſcis tē
poribꝰ feminas. vt fuit btā Eugenia. et ſcā Eufroſina. atqꝫ btā Marina.
ſexū virilē ſimulaſſe Mōchus. Quid ħ miraris factū tpibꝰ priſcis. cuꝫ
recentiori tpe ſilꝛ in ordine nr̄o ɔtigiſſe ſciamꝰ Nouiciꝰ Hoc omibus
ſcire deſidero. videlꝫ a q̄ pſona vbi. quō tā mirabilis facta ſit ɔuerſio
Monachꝰ. Femina de qua dicturꝰ ſū que fuerit vel quō ad ordinēꝫ vene
rit ſeu quō in ordine fuerit vel ɔſūmauerit. ſic nobis retulit mōchꝰ qdaꝫ

Capitulum. xl.

qui cum ea nouicius fuerat in ꝓ
batione fida tibi pandā relatione
In ciuitate Nuyſſia que qnqꝫ miliaribꝰ diſtat a Colonia ciuitate magna
ciuis qdam habitauit filiā hn̄s formoſā ac dilectā. noīe Hildegundem.
Quā vxore defuncta cū adhuc eſſet in etate tenera. orōnis gr̄a ſecū hie
roſolimā duxit. In reditu ꝯo infirmatus pr̄ apud tyrū diē clauſit extre
mū. Moriēs āt filiā et oīa q̄ habuit miniſtro ſue fidei ɔmēdauit. ħ fidē nō
ſeruās ſuus dn̄o. neqꝫ miſericordiā exhibēs defūcto. cū eēt impiꝰ ⁊ aua/
rus puella nocte in domo relicta clā nauigauit multis illā miſeriis expo/
nens. Que mane ſurgens cū intellexiſſet tutorē inſidū cū pr̄is ſui ſubſtan
tia nauigaſſe. vehement̄ doluit. et qd agēt. vel q̄ ſe verteret penitꝰ igno
rauit Nō intelligēs ydioma terre fame cepit tabeſcē. mēdicando tamen
ſcolas in eadē ciuitate anno vno frequentauit. Poſt hec pegrinis de ale
mānia aduentantibꝰ calamitatē ſuā expoſuit. et vt ſui miſererent̄ lacrima
bilit̄ exorauit. E quibꝰ vnꝰ ceteris ditior vir bonꝰ et nobil̄ ɔſolans deſo
latā. aſſumēſqꝫ i nauim ſuā derelictā datis nc̄ariis ad patriā reduxit pe
regrinā. Eodē tpe cū orta fuiſſꝫ ɔtrauerſia in ecc̄a treuerēſi int̄ duos ele
ctos. Uolmarꝫ ſcꝫ eiuſdē ecc̄e archidiaconū. ⁊ Rodolphū maiorē ꝑpo
ſitū dn̄s papa Lucius ꝑori fauebat. partē alteriꝰ Fredericꝰ impator de
fenſabat. Et qꝛ nulli erat tutū apices ad aplicū. q̄ tūc tpis apud veronā
morabat̄ deferre ꝓpter inſidias impatoris. ecc̄a Colonieñ. cū vni partiū
faueret. et ob hoc litteras ad iam dictum papam deſtinaret. baiulus eo
rundem vite ſue timens prefatam puellam propter tonſuram et habituꝫ
adoleſcentē eſtimās prece ſimul et precio eo ꝙ minor ſuſpitionis nota fo
ret in pedite q̄ꝫ in equite clauſas in baculo literas vt portaret obtinuit.
Que cū iuxt̄ auguſtā deueniſſet furē obuiā habuit Rogata ab eo vt ſociꝰ

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

eſſet eius itineris. nihil mali ſuſpicans. libens annuit. Cumq3 paululū pro
ceſſiſſent et fur q̄ ſonū ꝑſequentiū excepiſſet. onus cū furto penes puellā
repoſuit. ipſe vero ad ſeceſſum ſe ire ſimulans inter fruteta ſe abſcondit.
Quid moror? Illa a ꝑſequentibus ↄp̄hendit̄. cū ſacco ad iudiciū trahi
tur et ꝑ ſententiā laqueo adiudicat̄. Que cū ob furti preſentiam nullā ſi
bi ꝓdeſſe cerneret allegationē. nullā excuſationem. ſacerdotē petiuit ⁊ ob
tinuit. Cui exceſſus ſuos ↄfitēs ſatis ſimpliciter expoſuit ꝑ ordinē vie ſue
cauſam. et furis nequiciā. et vt ſacerdoti verboꝝ fidem aſtrueret. arundi
nē lr̄as pontificales ↄtinentē oſtendit. Et adiecit. Si fuerit fur queſitus
ocius inuenietur. Mox ad conſilium ſacerdotis nemus retibus et canibus
ambitur. fur queſitus ↄprehenditur. ad iudiciū vterq3 trahitur. Cum mi
ſer ille ad criminis ↄfeſſionem cruciatibus cōpelleretur. ait. Iniuſte ↄpel
lor ↄfiteri qđ nō feci. iſte cū furto deprehenſus ſcđm ius ciuile damnandꝰ
eſt. Econtra cū puella diceret ſibi onus doloſe fuiſſe ↄmiſſum ⁊ reſtituere
vellet depoſitū. r̄ndit ille. Onus iſtud meū eſſe nego Mox vnius teſtimo
niū eſt nullius. Ad hec ꝟgo ommutuit. Tūc accedens ſacerdos ꝓ ipſa al
legauit. et ꝙ eſſet innocens dolo q3 hominis circūuenta ſatis affirmauit
Etſi minus inquit verbis meis creditur. examine ferri candentis quis re
us ſit quis innocens. facile ↄprobabit̄. Qđ cum omnibus placuiſſet ma
nus furis exuſta eſt. puelle vero manus illeſa apparuit Tūc fure celerius
ſuſpenſo. ↄfeſſor et liberator virginis gaudens illam in domū ſuam rece
pit. Et ecce diabolo inſtigante qui ſaluti virginis inuidit. cognatio furis
de tanturpi morte eius furens. innocuā et dei iudicio liberatā de domo
ſacerdotis extraxit. reo q3 depoſito loco eius illam ſuſpendit. Mox ange
lus dn̄i affuit. q̄ et virginem ne laquei ſentiret anguſtias ſuſtentauit. ⁊ mi
rifico vultus ſui odore refecit. Et cū nihil ſentiret doloris. imo maximis
ſe putaret intereſſe delicijs In ipſa nocte tamſuauem audiuit melodiam.
ſymphoniā tā diuerſam tamiocundā vt nullus chorus ſiue corporalis ſi
ue inſtrumentalis tante dulcedini poſſet ↄparari. Sciſſitante ea qđ hoc
eſſet. R̄ndit angelꝰ. Anima ſororis tue Agnetis cū hoc ↄcentu angelico
in celū defert̄. et tu poſt bienniū feliciter ſequeris. Sic beata illa ꝑ biduū
pendente. paſtores in vicinio paſcentes miſericordia moti ↄdixerunt. vt
corpus deponerent atq3 ſepulture ↄmendarent. Inciſo ꝟo laqueo nō vt
ↄſuetudo eſt cadauerū. cū pondere cecidit ſ3 paulatim angelo ſuſtentan
te ad terrā demiſſa ſtetit. Quo viſo territi paſtores fugerunt. Dixit q3 ei
angelus dn̄i. Ecce libera es. vade quo libet. Reſpondit illa. Dn̄e mi Ve
ronam ire ꝓpoſui. Statim in momento tranſlata eſt in veronam. Et ait
angelus. Verona hinc diſtat tribus miliaribus. Inter auguſtā ꝟo et ve

ronā ſeptē diete nūerāt ¶ Nouici⁹. Videt̄ mihi in hac puella ātiq̄ iuſtoꝝ
miracula renouata videꝫ ſancti Bn̄dicti abbatis et Abacuc ꝓphete Ex
qb⁹ p̄oꝛ cū abſens eēt vidit germane ſue ſcolaſtice animā in ſpecie colum
be celi ſecreta penetrare Alter vo ꝓpheta ſcꝫ de iudea in momēto in babi
lonē tranſlat⁹ ē ¶ Monach⁹. veꝝ dicis nec min⁹ miroꝛ ꝙ audire meruit ai
mā ſoꝛoꝛis cū ꝯcentu angelico tāto locoꝝ ſpacio int̄poſito deferri in ce
lū. q̄ꝫ ꝙ beat⁹ Seuerin⁹ Colonie poſit⁹ animā ſancti Martini cū ꝯſimili ꝯ
centu aſcēdere cognouit ad dn̄m. Adhuc alia duo magne gloꝛie bn̄ficia
ſunt ei exhibita ſcꝫ ꝙ angelo ſuſtentante eculei doloꝛes non ſenſit. et ꝙ fi
nē ſuū tā longe an̄ p̄ſciuit Proſpe vo apud veronā negocio ꝑacto. cū re
diens intraſſet dyoceſim Woꝛmacienſē. non ingrata diuine miſcdie p̄ceꝝ
ope cuiuſdā venerabil' incluſe obtinuit vt a dn̄o Theobaldo abb̄e ſcona
uie in nouiciū ſuſcipet̄. Eſt āt ſconauia loc⁹ ameniſſim⁹. nomē trahēs a re
Pntans eā idē abbas eē adoleſcētulū p⁹ tergū ſuū in eodē eq̄ ſedere iuſ
ſit Que cū loq̄ret̄ voce feminea et gracili. dixit ei abbas. Frat̄ ioſeph nō
dū mutaſti vocē tuā. rn̄dit illa Dn̄e nūq̄ꝫ illā mutabo Adoleſcētē ſe ſimu
lans. nomen ſancti Joſep ſibi impoſuerat. vt eū quē validas tētacōes vi
ciſſe nouerat ꝯtra duplicē hoſtē pugnatura carnē ſcꝫ et diabolū. mēoꝛie
ſue arci⁹ imp̄meret. et ꝑ auxiliū pleni⁹ ſentiret. et videret in ea illud Salo
mōis impletū. Mulierē foꝛtē q̄s inueniet. Nō ē inuētū ſimile in oꝛdine nr̄ō
et iō ſine exēplo. mulierē inq̄t ex ōnib⁹ nō inueī. Ingreſſa ꝓbacōm manū
ſuā miſit ad foꝛcia Inter viros doꝛmiuit. cū viris comedit et bibit viris
ad diſciplinas doꝛſū ſuū nudauit Et cū eēt iuuencula m̄łte grauitatis tn̄
ne ſex⁹ ei⁹ notaret̄. qn̄q̄ꝫ ſuis ſocijs in ꝓbacōe ſigna aliq̄ oſ̄dit leuitatis.
nā abſente mgrō monachū q̄ hoc nobis retulit Hermannū nōie. tunc pu
eꝝ. xiiij. ānoꝝ ad cyphū ſuū ducens ait Cōſidēm⁹ in hoc vino q̄s noſtꝝ
ſit foꝛmoſioꝛ et cū relucentes in eo facies attenderēt. iteꝝ aiebat Hermā
ne qūo placet tibi facies mea. rn̄dit ille. videt̄ mihi mentū tuū diſpoſitum
ſicut mentū mulieris Tunc illa q̄ſi indignādo receſſit. p⁹ea ꝓ neglecto ſilē
cio ābo vapulabant ¶ Nouici⁹. miroꝛ ſi aliq̄s in oꝛdine habuerit tētacō
nes ¶ Monach⁹. de ei⁹ tētacōib⁹ nihil audiui. ſꝫ ꝙ alijs cā fuerat tētacōis
ſatis intellexi Cū appinq̄ret tp̄s reſolucōis ei⁹ cepit infirmari. Et cū ꝑ ni
mia debilitate ad lectū ſuū poꝛtaret̄. mōach⁹ q̄dā eā intuēs iux̄ ſe ſtātib⁹
clara voce dicebat Hō iſte vel femina ē vel diabol⁹. nūq̄ꝫ illū reſpicere po
tui ſine tētacōe Et ſatis ꝓbat̄ ex h̄ loco. ꝙ foꝛtis ſit vis nature Vocāſq̄ꝫ
p̄oꝛē cū ei pc̄tā q̄uidē leuia ꝯfiteret̄. et ille int̄rogaret̄. ſi vnq̄ꝫ aliquā cog
nouiſſet mulierē Rn̄dit illa. nūq̄ꝫ dn̄e re⁹ fui alicui⁹ mulieris ſiue viri. hoc
adijciens ꝓpter ſexū. Deīn recitauit ei ꝑ oꝛdinē eo mō q̄ p̄dcꝫ ē vniuerſa

q̄ circa ſe acta ſunt. tacito ſexu Priore ſtupente ac dicēte Frat̄ q̄ loq̄ris fi
dē excedere vident̄. et q̄ argumento ꝓbare potero illa eē vera Rn̄dit pu
ella Hodie bienniū effluxit. ex quo angel⁹ domini pendenti mihi diē reſo
lucōis mee p̄dixit. Scio cui credidi. fideꝫ ſeruaui. curſū conſūmaui. De re
liquo repoſita eſt mihi corona iuſticie Si ea feria qua p̄dixi ante obitum
meum non depoſuero officium lingue in ſpacio vnius miſſe legende. non
mihi credatis Et adiecit Cum defunctus fuero apparebit in me vn̄ ſtupe
atis. et diuine virtuti gracias merito referatis His dictis q̄rta feria eb
domede paſcal̄. xij. kl̄. Maij. Anno dn̄i M. c. lxxxviij. ſole tendente ad occa
ſū. ſācta illa anima de corpe virgineo egreſſa migrauit ad dn̄m Percuſſa
tabula. cū tam abbas q̄ꝫ ceteri frēs ad eius exequias conualaſſēt. et corpe
exportato ad lauandū detectū fuiſſet. ſexus femineus apparuit Tunc om
nib⁹ in ſtuporem verſis miraculi nouitate. nunciatum eſt ſacerdoti comen
daciones legenti Qui cognito ſexu textū mutauit. et ꝓ monacho mona
cham et pro fratre ſororem nominauit Poſtea cum breuia pro ea ſcriben
da eſſent. et nomen eius ignorarent ſub tali forma ſcripta ſunt. xij. kl̄. maij
obijt ancilla xp̄i in ſconauia Elapſis aliquot diebus cum fratres nomen
illius beate ſcire deſiderarent. miſerunt in viciniam Colonie vnde ſe oriū
dam dixerat. et cum ſtudioſe circumquaq̄ꝫ de eius cognacione inueſtiga
rent. nutu diuino inuenta eſt quedam anus. que ſe eius cognatam fuiſſe
diceret aſſerens eam Hildegundem vocatam Cum ante hos annos cō
ſecraretur nouum oratorium in ſconauia. ex diuerſis ꝓuincijs ad dedica
cionem populi confluentes. et predictas beate Hildegūdis virtutes au
dientes. tumulum eius frequentauerunt matrone maxime ſanctis eius o
racionibus ſe comendantes. deumq̄ꝫ ſup tantis mirabilib⁹ glorificantes.
Et nos fratres cum illis gracias referamus ſaluatori noſtro. qui hec fie
ri voluit noſtris temporib⁹ in ordine noſtro ad gloriā ſuā et edificacionē
nr̄ām Qui viuit et regnat cum patre et ſpirituſcō in ſecula ſeculoꝝ Amē.

¶ Epitaphium eiuſdem virginis.

Omnis homo miretur. homo quid fecerit iſte
Hec cuius foſſa cineres incluſit et oſſa.
Mas viuens paret. moriens ſed femina claret.
Uita fefellit morſq̄ꝫ refellit rem ſimulataꝫ
Hildegunt dicta. vite eſt in codice ſcripta
Maij biſſenis eſt hec defuncta kalendis

¶ Nouicius. De hac puella videtur intelligendum illud ſalomonis. muli
erem fortem q̄s inueniet ¶ Monachus. Tāta eſt fortitudo mentis in qui
buſdam feminis. vt merito laudentur

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Cap. xli.

HOneſta q̄dā matrona de Colonia diuicijs pollens et etate flo
rens cū pꝰ mariti mortē xp̄o nubere vellet. timore amicorum
a quibus eius deſiderium impediebatur habito conſilio domi
ni Karoli abbatis vilarienſis cappam conuerſi induit. Sicqȝ
ꝑ illū de ciuitate educta in monte ſcē Walburgis monial' eſt effecta. Mo
uiciꝰ. De ↄuerſione viduaꝝ ſeu maritaꝝ q̄ de fece ſeculi guſtauerunt nō
multū miror virginū vero ↄtra ꝑentū voluntatē ſe conuertenciū conſtā
ciā ſatis admiror. Monachꝰ. q̄ſdā ex his ꝓ exēplo tibi ponam.

Cap. xlij.

DOmina Methildis mgrā hodie in fuſenich. cū hrēt ꝑentes ditiſ
ſimos. et ad ſeculi nupcias nutriret̄. adhuc in etate tenera ↄſti
tuta ſe ſolo xp̄o velle deſpōſari monial' qȝ fieri q̄tidie ꝓteſtata
eſt. Cūqȝ blandicijs ſiue minis non poſſet auerti. die q̄dā veſti
bꝰ purpureis ↄtra volūtatē induta matri rn̄dit. Eciā ſi feceritis me aure
ā nō poteritis mutare ꝓpoſitū meū. Tādē tedio affecti ꝑntes eiꝰ cū eā lo
care vellent in ꝑdicto monaſterio ſancte Walburgis. nec eē poſſet. eo ꝙ ↄ
pletus fuiſſet ſtatutꝰ numerꝰ ſororꝝ. in fuſenich ↄuerſa ē vbi adeo ꝓfecit.
vt non multo pꝰ licet adhuc adoleſcentula mgrā efficeret̄. Quā pꝰ ānos
paucos Aleidis ſoror eiꝰ carnal' marito viduata. et ipſa adhuc adoleſcē
tula ſecuta in eodē loco facta ē ꝑoriſſa. q̄ꝝ exēplo q̄dā eaꝝ ↄgnata timo
re ꝑntū de dyoceſi Traiecten̄. in habitu virili egreſſa. apud ſāctū Thomā
q̄ ē domꝰ ordinis noſtri ī ep̄atu Treueren̄. poſita ſe ↄuertit. Hāc cū ſoror
imitari vellet a ꝑntibꝰ capta ē et viro tradita. Spero āt ꝙ deꝰ tā feruen
tem conuerſionis voluntatem non relinquat irremuneratam

Cap. xliij.

LAudabilē ymo ſatis mirabilē dn̄e Hel'windis abbatiſſe de
porceto tibi replicabo. Hec cū eēt et adhuc ſit Arnoldi ſculteti
aq̄nſis viri potētis diuitiſqȝ filia ſic ab ineunte etate feruebat
zelo ↄuerſionis. vt matri frequēt̄ diceret. Mat̄ fac me mōialē.
Solita ei erat cū mrē aſcēdē mōtē ſci ſaluatoris. in q̄ tūc mācbat ↄuētꝰ ſo
roꝝ de porceto. Die q̄dā ꝑ feneſtrā coq̄ne latēt̄ intrās dormitoriū aſcē
dit et puelle cuiuſdā cucullā induens cū ceteris choꝝ intrauit. Qd̄ cū mr̄i
abire volēti ꝑ abbatiſſā innotuiſſz. illa putās iocū eē rn̄dit. vocate pueꝝ
ꝙ nos ire. vēit illa intrīſecꝰ ad feneſtrā dicēs. mōial' ſū. nō ibo tecū. Mater

vero timens maritū r̄ndit.nō tn̄ venias.mecū et ego prēm tuū rogabo vt te faciat mōialē Sicq̄ꝫ exiuit. Mrē vero tacente ↄtigit vt iteꝝ montē aſcenderet.filia dormiēte.q̄ cū ſurrexiſſet matre in eccleſia q̄ſita et nō inuēta in mōte eā eē ſuſpicans ſecuta ē ſola et p̱ p̄ocām feneſtrā ingreſſa.rurſum habitū induit matriq̄ꝫ rogāti vt exiret r̄ndit. Nūmō me nō decipies.verba ſibi p̱miſſa replicans. Mrē v̄o cū multo timore recedente.paṫ cū fratrib' furibūd'aſcendit fores effregit.filiā vociferantē eduxit.cognatis q̄ eā auerterent omiſit Quib' illa nōdū vt puto nouē ānoꝝ tā ſapienṫ r̄ndit. vt miraref̄.q̄o plura. Ep̄o Leodieñ prēz et eos a q̄b' educta fuerat excōicāte.loco reſtituta ē et p' ānos paucos ibidē in abbatiſſā electa. Hec de ↄuerſione dcā ſunt.mlta hmōi xp̄s in ſuis opaṫ electis.ad glaꝫ ſui nōis Cui cū prē et ſpūſcō honor ſit et impiū p̱ infinita ſcl'a ſcloꝝ Amen.

Explicit Prima diſtinctio.

Incipiunt cap·tula libri ſequentis

De dcōe q̄d ſit vn̄ dicaṫ q̄t ſint ſp̄es ei' q̄s fruct9 ‖ ca.p̄mū De mōacho apoſtata q̄ in bello ↄfeſſ'. et in ↄfeſſiōe dct'. elegit duo milia ānoꝝ in purgatorio ‖ ca.ij. Itē de mōacho apoſtata.q̄ in miraculo ſācti Bernardi dct' extra ordinē mortu' ꝛ in clericali habitu ſepult'.effoſſ' in tōſura et habitu monachi apparuit ca.iij. De ſacerdote q̄ dixit Si pcā ſūt pcā.nūq̄ꝫ ſaluabiṫ anima mea ca.iiij. De luxurioſo ſacerdote cui colūba in die natalis dn̄i t̄b' vicib' ſacramētū altaris tulit.et p' dcōm reſtituit ‖ ca.v. De Hildebrando latrone impenitēte.et pēa ei' p' mortē ‖ ca.vi. De Godeſcalko vſurario.q̄ ſedē igneā ſibi in pēis p̄patā vidit ‖ ca.vij. Quā graue peccatū ſit vſura ‖ ca.viij. De pabola Lupoldi Wormacienſ epi ‖ ca.ix. De ſcolari parieñ q̄ ob nimiā dcōꝫ ↄfiteri nō potuit cui' pcā in cedula ſcripta diuinit' ſūt deleta ca.x. De muliere q̄ de filio ↄcepit.quā Innocenci' papa ob dcōm p̄fcām a peccati pēa iudicauit abſolutā ‖ ca.xi. De dcōe nobiſ iuuenis q̄ xp̄m negauit et p̱ intceſſionē btē v̄ginis grē reſtitut' ē ‖ ca.xij. Quid Auguſtin' ſēciat de vera pn̄ia ‖ ca.xiij. De Henrico ↄuerſo q̄ peccatū diſtulerat vſq̄ꝫ ad mortē.ca.xiiij. De canonico pariſieñ q̄ ſacramētis in fine p̱ticipās et p' mortē cuidā apparens dixit ſe ob nō verā dcōm dānatū eē.ca.xv. De vago clerico apoſtatāte.ca.xvi. De milite Remēſe q̄ i pn̄cia ſācti Bernardi cōicās dct' deceſſit.ca.xvij. De dcōe Philippi comitis namurceñ.ca.xviij. De dcta orōe ↄuent' de Hēmērode q̄ tp̄e ſciſmatis coꝛ Frederici impatoris mutauit.ca.xix. De religioſa fēia.q̄ ter i ebdōda obtiñit mōacho lacrias ītra matutias.c.xx.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf